

Advies

Consultatienota van VREG over aansprakelijkheid van netbeheerders

Brussel, 16 november 2012

Advies op eigen initiatief: Consultatienota aansprakelijkheid netbeheerders
Auteur consultatienota: VREG
Ontvangst consultatienota: 18 juli 2012
Decretale opdracht: SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)

Goedkeuring dagelijks bestuur SERV: 16 november 2012
Goedkeuring/bekrachtiging raad: 12 december 2012

Mevrouw Freya Van den Bossche
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale
Economie
Martelaarsplein 7

B-1000 BRUSSEL

contactpersoon
Annemie Bollen
abollen@serv.be
02 20 90 100

ons kenmerk
SERV_BR_20121116_aansprakelijkheid_netbeheerders_abit

Brussel
16 november 2012

Consultatienota aansprakelijkheid netbeheerders

Mevrouw de minister

Hierbij vindt u het advies van de SERV over de consultatienota van de VREG over de aansprakelijkheid van de distributienetbeheerders. Hierin steunt de raad de intentie om een decretale regeling uit te werken voor de toekenning door netbeheerders van vergoedingen voor langdurige niet-geplande onderbrekingen en vertragingen bij het (her)aansluiten.

De voorgestelde vergoedingsregeling bevat volgens de SERV positieve elementen, maar lijkt nog voorbarig. Nadere informatie, overleg en debat zijn nodig om te kunnen beslissen wie wat en hoeveel moet vergoeden. Zo moet de impact op de tarieven bekeken worden evenals de mate waarin netbeheerders en verbruikers schade kunnen voorkomen en zich tegen schade kunnen verzekeren. Verder moet ook alternatieve financiering dan via nettarieven onderzocht worden zoals financiering via een schadefonds. Ook moet de vergoedingsregeling kaderen in het bredere leveringszekerheidsbeleid dat in Vlaanderen veel meer aandacht verdient.

De SERV is steeds bereid mee te denken over de verdere vormgeving van de vergoedingsregeling en het bredere leveringszekerheidsbeleid.

Hoogachtend,

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Karel Van Eetvelt
voorzitter

Kopie: VREG
Voorzitter Vlaams Parlement

Inhoud

Samenvatting	5
Advies	7
1. Inleiding	7
2. Verzamel informatie en overleg vóór uitwerking vergoedingsregeling...	12
2.1. Onderzoek de behoeften van netgebruikers en netbeheerders	13
2.2. Bepaal de rol in het leveringszekerheidsbeleid	14
2.3. Bekijk de verdelingseffecten in verschillende scenario's	17
2.4. Debatteer over de aanvaardbare impact op nettarieven	18
2.5. Overleg met het federale niveau.....	19
2.6. Klaar de verzekeraarbaarheid uit met de verzekeringssector.....	20
2.7. Zorg voor een optimaal niveau van private bescherming	21
2.8. Breng administratieve en procedurele lasten in kaart.....	23
3. Zorg voor een robuuste, dekkende regeling	24
3.1. Overloop diverse scenario's	24
3.2. Bekijk ook andere actoren zoals leveranciers	26
3.3. Overweeg differentiatie in bepaalde gevallen.....	27
3.4. Zorg voor juridische accuraatheid en efficiëntie	28
4. Vul het flankerend beleid aan	29
4.1. Maak dringend werk van het bredere leveringszekerheidsbeleid	29
4.2. Zorg voor genoeg bemiddelings- en beslechtingmogelijkheden	33
4.3. Help met betere rapportage het schade- (en fout-)bewijs	33
4.4. Pas exonatieclausules uit de aansluitingsreglementen aan	34
4.5. Overleg en communiceer beter bij werken	35
4.6. Communiceer eerlijk over risico's van de energievoorziening	36
Referentielijst	37

Samenvatting

Het is een goede zaak dat de VREG een consultatie organiseert over een nieuwe vergoedingsregeling van distributienetbeheerders ten aanzien van netverbruikers voor schade door storingen en onderbrekingen in de energievoorziening. De voorgestelde decretale vergoedingsregeling zou de bestaande vergoedingsregelingen in de aansluitingsreglementen verruimen die inderdaad te beperkt waren. De consultatienota stelt een vorm van foutloze aansprakelijkheid voor de netbeheerders voor en sluit daarmee aan bij recente uitspraken van rechtbanken over de netbeheerdersaansprakelijkheid die gebaseerd zijn op federale regelgeving.

Het voorstel in de consultatienota bevat volgens de SERV positieve elementen, maar lijkt nog voorbarig. **Nadere informatie, overleg en debat zijn nodig** om te kunnen beslissen wie wat en hoeveel moet vergoeden.

Hoe ruim de regeling moet zijn, hangt immers af van wat netgebruikers en netbeheerders precies willen, hoe de regeling zich verhoudt tot alternatieven in het leveringszekerheidsbeleid, welke verdelingseffecten en impact op de nettarieven men aanvaardbaar vindt. Immers, hoe ruimer de regeling, hoe meer kans dat de regeling schadelijders afdoende vergoedt (curatieve werking) en hoe meer kans dat de regeling de leveringszekerheid verbetert (preventieve werking), maar ook hoe meer kans dat nettarieven fel stijgen, hoe meer kans dat overlap met andere instrumenten zorgt voor inefficiënties, hoe meer kans dat vergoedingen betaald worden zonder dat er schade is en hoe meer kans op onrechtvaardige verdelingseffecten o.a. bij actoren die zichzelf reeds beschermden tegen storingen, etc. In het bijzonder moet bekeken worden of met de transitie naar een energiesysteem met meerdere actoren de netbeheerders wel hét aanspreekpunt moeten zijn voor een vergoedingsregeling op basis van een objectieve aansprakelijkheid. Zo zouden nu naar verluidt in negen op tien gevallen andere netgebruikers, derden, overmacht of een andere vreemde oorzaak aan de basis liggen van de onderbreking of de storing.

Ook de administratieve en procedurele lasten moeten onderzocht worden. Die kunnen mee bepalen of een regeling verantwoord is in bepaalde gevallen, wie best als vergoedingsinstantie optreedt, hoe hoog de franchise moet zijn, of de vergoeding al dan niet automatisch wordt toegekend, of de schadevergoeding al dan niet forfaitair is en of die al dan niet gedifferentieerd wordt in bepaalde gevallen, In ieder geval lijkt een fonds alvast een nader te onderzoeken alternatieve financieringswijze, omdat een fonds potentieel effectiever, efficiënter en rechtvaardiger is.

Verder hangt de vereiste reikwijdte van de vergoedingsregeling af van de mate waarin schade wordt vergoed via federale regelingen, de mate waarin netbeheerders en netgebruikers zich tegen schade kunnen verzekeren en de mate waarin zij private beschermingsmaatregelen (zoals de plaatsing van noodgeneratoren) nemen. Overleg met het federale niveau en de verzekeringssector zijn dus nodig. Ook lijkt het een interessante en te overwegen piste om noodgeneratoren ter beschikking te stellen aan verbruikers.

De finale regeling moet **robuust en dekkend** zijn, waarbij diverse scenario's een gepaste oplossing krijgen. In het bijzonder vraagt de SERV om op basis van de hierboven gevraagde informatie en overleg alvast te overlopen of een schadevergoedingsregeling dan wel een andere regeling toch wordt voorzien, ingeval van fout van derden (niet-

netbeheerder), productietekorten, korte onderbrekingen, herhaalde onderbrekingen die afzonderlijk weliswaar minder dan 4 uur duren maar die gecumuleerd wel 4 uur overschrijden, geplande (langdurige) onderbrekingen, uitblijvende of opgeschorte toegang van gewenste energieproductietoepassingen en andere types van ontoereikende dienstverlening. Ook de verantwoordelijkheden van andere actoren dan netbeheerders moeten bekeken worden; zo is in bepaalde gevallen een vergoedingsregeling voor leveranciers het overwegen waard en verdient een noodleveranciersregeling prioriteit. De SERV ondersteunt de differentiatie van de regeling naar afnemers, al kan ook een differentiatie op andere criteria aangewezen zijn. Juridische experts moeten zorgen dat de regeling juridisch sluitend en accuraat is, met bijzondere aandacht voor de verhouding met de federale regelingen en een gepaste omschrijving van overmacht, vreemde oorzaak en storing.

Het **flankerend beleid** moet o.a. zorgen dat de VREG voldoende bemiddelings- en beslechtingmogelijkheden heeft om de regeling in de praktijk te brengen. Een betere rapportage door netbeheerders ondermeer over het spanningsniveau is nodig om het schade- en foutbewijs door netgebruikers vergemakkelijken. De exoneratieclausules in de aansluitingsreglementen van de netbeheerders die strijdig zijn met de federale en de verfijnde Vlaamse regelgeving moeten dringend aangepast worden. Verder is meer en betere communicatie én overleg bij werken aangewezen om schade door werken te beperken. Ook vindt de SERV eerlijke communicatie over de risico's van de energievoorziening heel belangrijk omdat daardoor voldoende private beschermingsmaatregelen worden genomen.

Tot slot wijst de SERV erop dat het **Vlaamse leveringszekerheidsbeleid** in het bijzonder voor de elektriciteits- en gasvoorziening maatschappelijk heel belangrijk is en dringend revisie en een **breder vizier** verdient. Want leveringszekerheid is geen kwestie van netbeheerders alleen: het gaat over meerdere actoren en over korte- én lange termijnzekerheid die een beleidsdomein- én beleidsniveauoverschrijdende aanpak vergt. Concreet is er o.a. nood aan plan gebaseerd op een degelijke probleem- en risico-analyse, aan versterkt toezicht en sturing bij netontwikkeling en netbeheer en aan een doorlichting van de boeteregeling voor evenwichtsverantwoordelijken en de afschakelregeling van productie-installaties en verbruikers.

Advies

1. Inleiding

In dit advies geeft de SERV zijn bemerkingen op de ‘**Consultatienota** Aansprakelijkheid Distributienetbeheerders’ die de VREG (Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt) op 18 juli 2012 publiceerde¹. De consultatienota stelt een nieuwe decreetale regeling voor om verbruikers te vergoeden bij onderbrekingen (stroomuitval) of storingen (bv. te hoge spanning) in de elektriciteits- of gasvoorziening op het distributienet en bij te late (her)aansluitingen. De huidige vergoedingsregeling is sedert 1 januari 2007 van kracht en is vastgelegd in de aansluitingsreglementen van de netbeheerders. Herziening van de vergoedingsregeling was al eerder aangekondigd² en zou gebaseerd zijn op de evaluatie van de regeling door de VREG uit 2010³. De voorgestelde regeling in de consultatienota is geïnspireerd op de regeling in Nederland.

De consultatieronde over de nota liep af op 17 september 2012. Na overleg met de VREG bleek dat ook na afloop van de consultatieronde een reactie van de SERV nog welkom was. Tegen eind november 2012 zou de VREG een ontwerpdecreet aan de Vlaamse regering willen overmaken.

Belangrijke wijzigingen in de consultatienota ten opzichte van de huidige regeling zijn de volgende:

- De consultatienota voorziet in de overgang van een aansprakelijkheid bij fout (foutaansprakelijkheid) naar een vorm van **objectieve (foutloze) aansprakelijkheid**⁴, waarbij vergoedingen ook worden toegestaan als er geen fout is van de netbeheerder. Hiermee zou aangesloten worden bij de federale wetgeving terzake en bij de internationale evolutie naar meer objectieve aansprakelijkheden voor risicovolle activiteiten. De regeling in de consultatienota breidt de bestaande vergoedingsregeling in de aansluitingsreglementen uit, zodat de bestaande (federale) aansprakelijkheidsregeling gemakkelijker (lees: in meerdere gevallen niet uit-

¹ www.vreg.be

² ‘Het is steeds de bedoeling geweest om de nieuwe aansprakelijkheidsregeling te evalueren in de loop van 2008, nadat voldoende tijd gelaten werd om de effecten op het terrein te kunnen inschatten. Zoals reeds aangekondigd in mijn beleidsbrief 2007-2008, zal bij deze evaluatie onderzocht dienen te worden of op termijn, in functie van een evaluatie in de praktijk, een verhoging van de forfaitaire vergoedingen dient te worden overwogen, samen met een verhoging van de plafonds voor tussenkomst en een verlaging van de voorziene vrijstellingen voor de afnemers. Deze evaluatie zal gebeuren in het kader van het jaarlijks onderzoek door de VREG van de kwaliteit van de dienstverlening van de distributienetbeheerders. Dit rapport zal begin september beschikbaar zijn.’ Vlaams Parlement, Schriftelijke vragen, Hilde Crevits, Vlaams Minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur. Vraag nr. 246 van 10 januari 2008 van Francis Vermeiren.

³ VREG, Rapport van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt van 23 maart 2010. Evaluatie van de aansprakelijkheidsregeling voor schade bij stroom-of gasonderbrekingen of -storingen van de netbeheerders (cijfers 2008). RAPP-2010-1

⁴ De foutaansprakelijkheid (schuldaansprakelijkheid) op basis van het Burgerlijk Wetboek (BW art. 1382-1383) voorziet in aansprakelijkheid voor de eigen daad, bij opzettelijk veroorzaakte schade, bij fout (het overtreden specifieke gedragsregels of algemeen geldende gedragsnorm) en bij onzorgvuldig handelen. Dan moet ondermeer de fout, de schade en het causaal verband tussen beiden worden aangetoond. Objectieve (schuldloze) aansprakelijkheid impliceert de aansprakelijkheid voor schade ook als die niet het geval is van eigen foutief gedrag.

sluitend via gerechtelijke procedures) geïmplementeerd kan worden. In feite zorgt de voorgestelde Vlaamse regeling als dusdanig niet voor een uitbreiding van de aansprakelijkheden bij storingen omdat daar via de interpretaties van de federale Wet Productaansprakelijkheid al een objectieve (foutloze) aansprakelijkheid geldt. Voor onderbrekingen gaat het wellicht wel over een uitbreiding om daar de Wet Productaansprakelijkheid wellicht niet van toepassing is⁵.

- De consultatienota introduceert een **automatisch** toegekende en forfaitaire ongemakkenvergoeding bij niet-geplande, langdurige (> 4u) onderbrekingen gedifferentieerd naar type gebruiker.
- De voorgestelde regelingen verruimen soms de vergoedingsregeling (in het groen in onderstaande tabel) en beperken die op andere punten (oranje). In nog andere gevallen is het effect (nog) **onduidelijk**, omdat de modaliteiten nog bepaald moeten worden.
- De bepaling van een **drempelwaarde** voor de vergoeding van schade door storingen van 50 euro (in plaats van een franchise van 250 euro, ongeacht het gaat over een zware of gewone fout of nalatigheid).
- De introductie van een **dagvergoeding** wanneer de netbeheerder de termijn voor aansluiting op het net of de termijn voor heraansluiting na onrechtmatige afsluiting overschrijdt⁶.

De VREG gaf eind oktober 2012 informeel⁷ aan dat de in de conceptnota voorgestelde regeling niet langer de basis zou vormen voor de decretale regeling die de VREG nu uitwerkt, maar wel een **alternatief voorstel**. Dat zou komen door de reacties die de VREG ontving van de netbeheerders tijdens de consultatieronde en door de informatie die de VREG verzamelde over de regeling in het Waals en het Brussels gewest. De SERV beschikt niet over documenten over dit alternatieve voorstel. Informeel communiceerde de VREG wel dat het alternatieve voorstel zou uitgaan van een foutaansprakelijkheid met vermoeden van fout van de netbeheerder en dus met een omkering van de bewijslast. In het nieuwe voorstel zou de toekenning van een forfaitaire ongemakkenvergoeding bij niet-geplande, langdurige onderbrekingen ook niet langer automatisch gebeuren. Het nieuwe voorstel zou gebaseerd zijn op de regeling in het Waals en Brussels gewest.

⁵ Bij onderbreking wordt er geen product geleverd en zou er volgens een gangbare interpretatie geen sprake zijn van een gebrek product.

⁶ Eenvoudige aansluiting (elektriciteit en gas): 15 werkdagen na betaling van het verschuldigde bedrag
Tijdelijke aansluiting (elektriciteit): 15 werkdagen vanaf goedkeuring van de offerte
Aansluiting met detailstudie: elektriciteit tot 5 MVA: binnen 18 weken
Niet –eenvoudige aansluiting op aardgas: bepaald door de distributienetbeheerder
Tenzij overmacht (weersomstandigheden, vergunningen/toelatingen)

⁷ Mail van de VREG aan het SERV-secretariaat van 26 oktober 2012.

Overzicht huidige regeling en voorgestelde regeling inzake vergoeding door netbeheerders aan netgebruikers

	Huidige regeling in aansluitingsreglementen	Voorstel in de consultatienota (op te nemen in energiedecreet)	
Niet-geplande onderbreking	Bij foutieve onderbreking (tenzij lichamelijke schade) (foutaansprakelijkheid)	Bij elke onderbreking behalve overmacht (foutloze aansprakelijkheid)	
	Volledige schadevergoeding bij bedrog, opzet en lichamelijke schade	Volledige schadevergoeding bij bedrog, opzet en lichamelijke schade	
	Geen gespecificeerde duur van de onderbreking, tenzij professioneel (4u) en hoogspanning (1u)	Enkel bij langdurige onderbreking > 4u	
	Toekenning op vraag	Toekenning automatisch	
	Rechtstreekse materiële schade	Laagspanning of lage druk: <ul style="list-style-type: none"> huishoudens: volledige schadevergoeding, mits franchise van 250 euro en max. 625.000 per schadegeval Professioneel: forfait (max. 625.000 per schadegeval) Hoogspanning (hoge druk): enkel als > 1u en enkel forfaitair	Forfaitaire ongemakkenvergoeding per begonnen periode (> 4u), volgens categorie afnemer, volgens spannings-/of drukniveau (of combinatie)
Onrechtstreekse of immateriële schade	Huishoudelijk: geen vergoeding Professioneel: 100 euro als > 4u		
Storing (gebrek in kwaliteit: spanning en frequentie buiten aanvaardbare marge)	Enkel bij fout	Consumenten: Objectieve, productaansprakelijkheid	
	Toekenning op vraag	Niet-consumenten: ook objectieve productaansprakelijkheid?	
	Volledige vergoeding bij lichamelijke schade door fout	Toekenning op vraag	
	Rechtstreekse materiële schade	HH: Zware fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding Gewone fout of nalatigheid: franchise van 250 euro: max 625.000 voor alle schadelijders samen Niet-privé: Zware fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding Gewone fout of nalatigheid: forfaitair berekend bedrag met franchise van 250 euro	Volledige schadevergoeding rechtstreekse materiële schade, drempeelbedrag 50 euro (wordt mee vergoed)
	Onrechtstreekse of immateriële schade:	niet vergoed	Onrechtstreekse, immateriële schade niet vergoed
Onrechtmatige afsluiting	Bemiddeling en beslechting door VREG	Vergoeding van 125 (?) euro per dag vertraging van de heraansluiting, met modulering naargelang de categorie van netgebruiker, het spannings- of drukniveau of combinatie	
Te late aansluiting	Bemiddeling en beslechting door VREG	Vergoeding van X euro per dag vertraging van de aansluiting, met modulering naargelang de categorie van netgebruiker, het spannings- of drukniveau of combinatie	

- Verruiming van de aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling ten opzichte van de huidige regeling
- Beperking van de aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling ten opzichte van de huidige regeling
- Dezelfde aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling
- Reikwijdte aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling nog onduidelijk
- Regeling niet conform met federale wetgeving

Huidige uniforme futaansprakelijkheidsregeling in aansluitingsreglementen sedert 2007⁸

De netbeheerders werkten een uniforme aansprakelijkheidsregeling uit en namen die op in hun aansluitingsreglementen en –contracten die sinds 1 januari 2007 van toepassing zijn. Werd de schade veroorzaakt door een netbeheerder, dan regelt en vergoedt de eigen netbeheerder volgens het aansluitingsreglement.

- Rechtstreekse, materiële schade, enkel aan **huishoudelijke** gebruikers⁹
 - zware fout of nalatigheid van de netbeheerder: volledige schadevergoeding.
 - gewone fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding, maar franchise van 250 euro
- Rechtstreekse, materiële schade aan zaken die gebruikt worden voor **andere dan privédoeleinden**:
 - zware fout of nalatigheid: volledige schadevergoeding
 - gewone fout of nalatigheid: beperkt tot een forfaitair bedrag en zal de afnemer zelf een franchise van 250 euro moeten betalen. De berekening van het forfaitaire bedrag is opgenomen in de aansluitingsreglementen.
- Onrechtstreekse schade (bv. inkomensverlies, winstderving...) of immateriële schade (bv. commerciële schade) in het kader van een **professionele** activiteit enkel als de energielevering meer dan 4 uur onderbroken wordt: forfaitaire schadevergoeding van 100 euro per benadeelde netgebruiker.

		HOOGSPANNING HOGE DRUK	LAAGSPANNING LAGE DRUK	
			privé	niet-privé
I.	Rechtstreekse materiële schade			
	I.1. bedrog of opzet	volledige schadevergoeding (SV)		
	I.2. Zware fout / zware nalatigheid	forfait	volledige SV	
	I.3. gewone fout / gewone nalatigheid		volledige SV - € 250 (max 625.000 / schadegeval)	forfait - € 250 (max 625.000 / schadegeval)
	I.3.1. stroomonderbreking > 1 u	forfait		
	I.3.2. andere dan stroomonderbreking	forfait - € 250		
II.	Rechtstreekse lichamelijke schade			
		volledige SV	volledige SV	volledige SV
III.	Onrechtstreekse en immateriële schade			
	III.1. bedrog of opzet	volledige SV		
	III.2. Andere dan bedrog of opzet			
	stroomonderbreking > 4 u			forfait € 100

⁸ Ondermeer op basis van <http://www.vreg.be/rapp-2010-1>

⁹ Contract op privénaam voor een woning waar uw domicilie is

Het is een goede zaak dat de VREG consulteert over het concept van een nieuwe vergoedingsregeling van distributienetbeheerders ten aanzien van de verbruikers aangesloten op hun net. Een vroege consultatie laat toe om tijdig reacties van stakeholders te verzamelen, zodat het ontwerp van de regeling hiermee rekening kan houden. Wel jammer is dat blijkbaar weinig of geen verbruikers of verbruikersverenigingen op de nota reageerden. Dat is waarschijnlijk te wijten aan de timing van de consultatieronde in de zomer en aan het juridisch-technisch en gecompliceerd karakter van de nota. Wellicht vraagt een bevraging van de verbruikers een andere aanpak.

De SERV vindt het belangrijk om over de gewijzigde vergoedingsregeling op eigen initiatief¹⁰ een advies uit te brengen. In een evenwichtig consultatieproces moeten naast de energiesector ook vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en meer bepaald van verbruikers (huishoudens en bedrijven) hun stem laten horen. De SERV heeft daarom als strategische adviesraad voor het energiebeleid het initiatief genomen om dit bredere overleg te organiseren, zodat er ook vanuit een intersectorale en maatschappelijke invalshoek een inbreng in het consultatieproces gebeurt.

Bovendien sluit het thema aan bij de bezorgdheden van de sociale partners. Zo is er al langer de vraag naar een verruimde aansprakelijkheid van de distributienetbeheerders en naar een goede regeling voor de vergoeding van schade¹¹. Op dit moment is de aansprakelijkheid van netbeheerders voor schade zeer beperkt, waardoor netgebruikers moeite hebben de geleden materiële en immateriële schade vergoed te zien. De aansprakelijkheidsregeling voor distributienetbeheerders is bovendien een belangrijk instrument om de leveringszekerheid in de energievoorziening te verstevigen. Vooral de zekerheid van de elektriciteitsvoorziening staat nu sterk ter discussie, vooral op federaal niveau.

Het voorliggend advies is als volgt opgebouwd:

- Deel 2 somt op welke informatie nodig is vóór de reikwijdte van een vergoedingsregeling en de rol ervan in het bredere leveringszekerheidsbeleid wordt vastgelegd.
- Deel 3 beschrijft welke aspecten de regeling moet bekijken, zodat de regeling meer robuust en dekkend wordt.
- Deel 4 geeft aan hoe het flankerend beleid de implementatie van de regeling moet vergemakkelijken en aanvullen.

Ter voorbereiding van dit advies organiseerde de SERV twee hoorzittingen. Op 9 oktober 2012 hebben vertegenwoordigers van de VREG de consultatienota toegelicht. Op 23 oktober 2012 becommentarieerden vertegenwoordigers van de distributienetbeheerders de voorstellen van de VREG. De SERV houdt eraan de vertegenwoordigers van VREG, Infrax en Eandis hiervoor te bedanken.

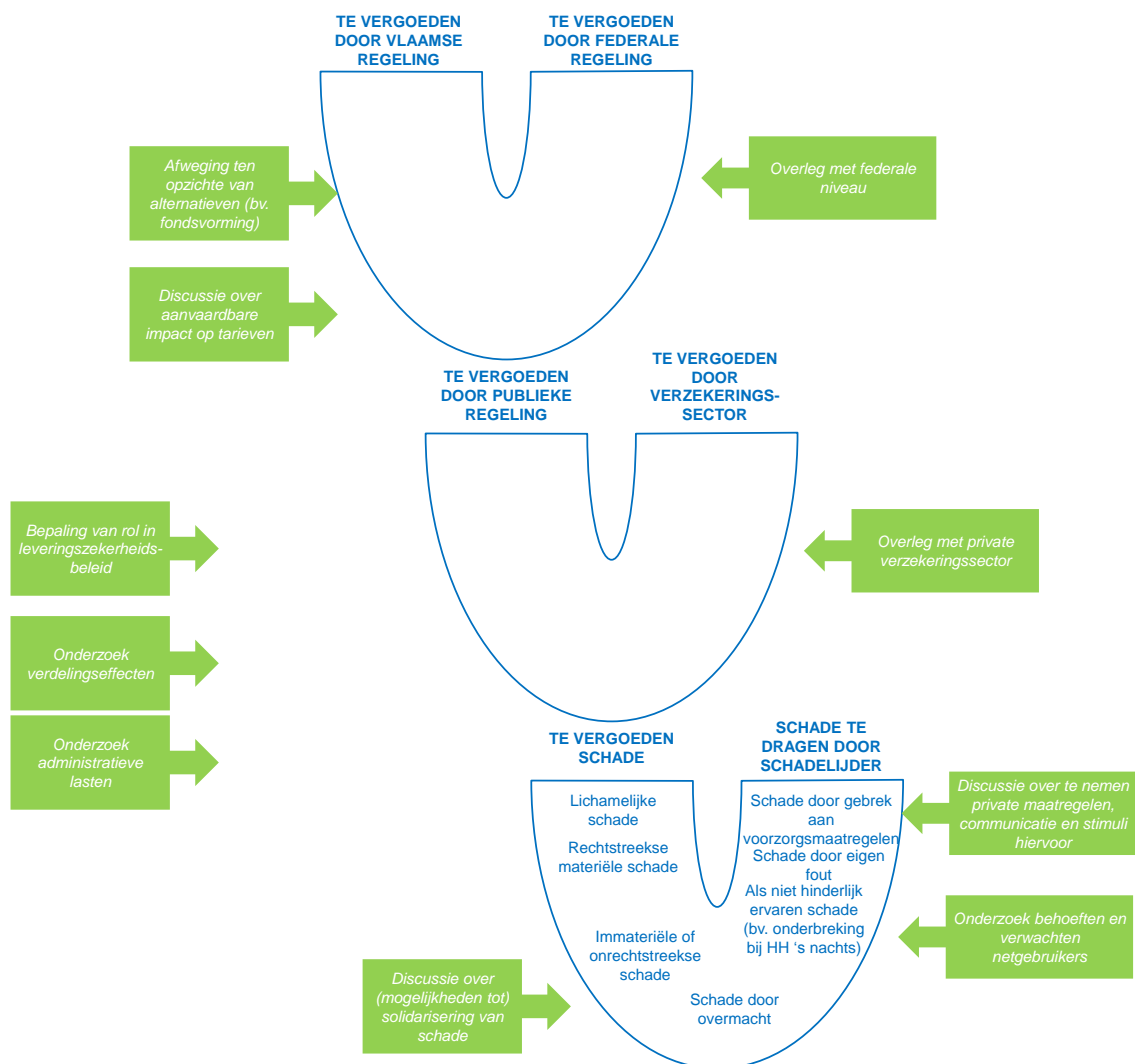
¹⁰ De SERV werd over de consultatienota niet om advies gevraagd.

¹¹ Het SERV-advies van 22 oktober 2011 over het voorontwerp van decreet houdende diverse bepalingen inzake energie vroeg naar 'aandacht voor een goede regeling van vergoeding voor schade'.

2. Verzamel informatie en overleg vóór uitwerking vergoedingsregeling

Over de gewenste reikwijdte van de forfaitaire vergoeding kan de SERV zich nog niet uitspreken. Nadere informatie en debat zijn nodig om te kunnen beslissen over wie wat en hoeveel moet vergoeden. De ideale reikwijdte van een Vlaamse vergoedingsregeling hangt immers ondermeer af van

- wat Vlaamse netgebruikers en netbeheerders precies willen (deel 2.1)
- welke rol de regeling (of eventuele alternatieven) in het leveringszekerheidsbeleid zal spelen (delen 2.2)
- welke verdelingseffecten of impact op tarieven aanvaardbaar worden geacht (delen 2.3 en 2.4)
- wat het federale niveau en de private verzekeringssector kunnen doen (delen 2.5 en 2.6)
- welke private beschermingsmaatregelen de eindgebruikers zelf best nemen (deel 2.7)
- hoe de regeling praktisch georganiseerd kan worden (deel 0).

2.1. Onderzoek de behoeften van netgebruikers en netbeheerders

De SERV vraagt om de huidige en toekomstige behoeften van netbeheerders (en hun werknemers) en van diverse groepen netgebruikers (huishoudelijke verbruikers, professionele verbruikers, kwetsbare verbruikers die bij storingen meer schade kunnen lijden, producenten, prosumenten, ...) preciezer te onderzoeken. Dat is nodig om uit te maken of de voorgestelde vergoedingsregeling dan wel een alternatieve (vergoedings)regeling het best aansluit bij de behoeften van de betrokkenen.

De vraag is hoe de diverse types **netgebruikers** onderbrekingen of storingen ervaren, wanneer die problematisch zijn, welke materiële en immateriële schade zij ondervinden bij storingen en onderbrekingen, in welke gevallen zij beroep (willen) doen op vergoedingen (dan wel op hun verzekeringsmaatschappij of op gerechtelijke procedures), in welke mate zij welke vergoedingen, dan wel een andere oplossing nodig en billijk vinden en hoe zij deze vergoeding het liefst vorm zien krijgen. Dergelijke informatie is nu niet beschikbaar.

- Zo is het bijvoorbeeld denkbaar dat bepaalde **professionele verbruikers** in plaats van een (beperkt) verhoogde compensatieregeling voor (niet-geplande) onderbrekingen liever tijdig overleg zouden hebben met de netbeheerders over de timing van de (geplande) onderbrekingen om op die manier de schade te beperken. Of misschien zijn professionele verbruikers meer gebaat met een snelle ter beschikking stelling van een noodgenerator dan met een ongemakkenvergoeding, zeker bij langdurige onderbrekingen.
- Of misschien is het beter om spanningsbeveiligingsdozen bij **huishoudelijke of kleine professionele afnemers** aan te moedigen om schade aan computers, e.d. te vermijden in plaats van een compensatieregeling voor schade bij storingen, waarbij de schade door storing nog aangetoond moet worden. Ook is het denkbaar dat bepaalde onderbrekingen, bijvoorbeeld 's nachts bij de meeste huishoudelijke verbruikers geen of nauwelijks hinder veroorzaken en geen vergoeding behoeven. Of onderzoek kan duidelijk maken hoe en wanneer de vergoeding best wordt toegekend: automatisch of op vraag, zo snel mogelijk na het incident of bij de jaarafrekening, via de netbeheerders, via de leveranciers of via een andere instantie, ...
- Ook **producenten en prosumenten** kunnen schade ondervinden als het net langdurig onbeschikbaar is, als de injectie beperkt wordt om technische redenen of als de aansluiting van een productie-installatie te laat wordt uitgevoerd. Onderzoek moet uitmaken hoe de verantwoordelijkheden van de netbeheerders ten aanzien van producenten en prosumenten het best geregeld worden en in welke mate de huidige afschakelprocedures, de bemiddelings- en beslechtingprocedures bij de VREG dan wel een vergoedingsregeling of een andere regeling tegemoet komen aan de behoeften van producenten en prosumenten. Omgekeerd zal ook bekeken moeten worden hoe de verantwoordelijkheden van producenten in de energiedienstverlening best vorm krijgen.

Voor **netbeheerders** moet behoeftenonderzoek o.a. uitmaken voor welke soort stimulanzen (economisch, technisch, communicatief, ...) zij het meest gevoelig zijn, welke hinderpalen zij ondervinden om de dienstverlening te verbeteren en hoe die best verholpen worden. Zo lijkt de omvang van de vergoedingen (600.000 euro) in verhouding

tot de miljoenen netinvesteringskosten laag om een nog betere dienstverlening te kunnen uitlokken of preventief te kunnen werken¹². Of misschien zijn de administratieve lasten van de vergoedingsregeling erg hoog in verhouding tot de omvang van de toegekende vergoedingen. Of is de netontwikkeling meer gebaat met een helder zicht op de gewenste strategische mix met de locatie en de timing van de diverse hernieuwbare toepassingen, zodat netbeheerders kunnen zorgen voor een gepast en betrouwbaar net? Of vereist de transitie naar een energiesysteem met meer actoren, meer intermitterende energieproductie, meer verslimming van de netten, ... een andere kijk op een aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling, waarbij de netbeheerder minder dan vroeger hét (enige) aanspreekpunt zou zijn voor een betrouwbare energievoorziening waardoor een kanalisatie van aansprakelijkheid uitsluitend naar de netbeheerders misschien niet aangewezen is?

Ook moeten de behoeften en de positie van de **werknemers van de netbeheerders** bekeken worden. In welke mate beïnvloedt de vergoedingsregeling voor netbeheerders de druk op de werknemers van de netbeheerders? In welke mate zijn de procedures en regels die de werknemers opgelegd krijgen als gevolg van de vergoedingsregeling realistisch en welke initiatieven inzake opleiding, vorming, hulp, e.d. moeten netbeheerders als werkgevers nemen om ervoor te zorgen dat deze procedures en regels in de praktijk ook nageleefd (kunnen) worden? Dat laatste is belangrijk omdat werknemers aansprakelijk kunnen zijn voor schade die veroorzaakt werd door een lichte fout die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt (en ook door bedrog of een zware fout), tenzij de werkgever zijn verplichtingen niet nakomt¹³.

2.2. Bepaal de rol in het leveringszekerheidsbeleid

De vergoedingsregeling moet het sluitstuk vormen van een breder leveringszekerheidsbeleid. Dat leveringszekerheidsbeleid kan bestaan uit preventieve instrumenten, curatieve instrumenten en instrumenten zoals aansprakelijkheidsregelingen of vergoedingen die een preventief en curatief karakter combineren (zie tabel). Hoe ruimer de vergoedingsregeling, hoe minder nood aan aanvullende maatregelen en omgekeerd.

De verhouding van de voorgestelde regeling tot andere preventieve en curatieve maatregelen moet nog uitgeklaard worden. Dat is niet eenvoudig omdat die andere of alternatieve maatregelen nog vaste vorm moeten krijgen. Zo is het nu nog onduidelijk wat de toekomstige tarifieringsmethode na de staats hervorming zal zijn, in welke mate de regulator de netontwikkeling zal kunnen sturen, welke rol private en technische beschermingsmaatregelen zullen spelen, of er een (schade)fonds ontwikkeld zal worden, In deel 4.1 dringt de SERV daarom aan om werk te maken van dat bredere leveringszekerheidsbeleid.

¹² Betalingen distributienetbeheerders aan netgebruikers (aansprakelijkheidsregeling)(gegevens VREG)

Jaar	Elektriciteit	Gas	Totaal
2011	590.000	38.767	628.700
2010	575.000	33.140	608.140
2009	650.000	31.000	681.000
2008	740.000	30.680	770.680

In NL kosten schadevergoeding 3 tot 9 mio en investeringskosten netten Stedin 500 mio
<http://www.consuwijzer.nl/nieuws/nma-scherpt-compensatieregeling-aan-bij-stroomuitval>, Website Stedin

¹³ Art. 18 Wet betreffende de arbeidsovereenkomsten.

Preventieve en curatieve instrumenten inzake leveringszekerheid: voorbeelden

Preventieve aanpak	Gecombineerde instrumenten	Curatieve instrumenten
Directe regulering <ul style="list-style-type: none"> Taaktoewijzing Toezicht/sturing van netontwikkeling en – beheer via goedkeuring investeringsplannen Publieke participatie Verplichtingen en procedures inzake aan- en afsluiting 	<ul style="list-style-type: none"> Aansprakelijkheidsregeling (verplichte) verzekering (verplichte) fondsen 	Procedurale verplichtingen en regelingen <ul style="list-style-type: none"> Bemiddeling en beslechting bij inbreuk energiewetgeving door VREG Procedure bij verwachte storing Procedure bij incidentele storing Verplichtingen inzake foutrechtzetting
Financiële stimuli <ul style="list-style-type: none"> Prestatiegebaseerde tarifiering Steun voor netontwikkeling 		Financiële stimuli <ul style="list-style-type: none"> Differentiatie in tarifiering naar gelang de kwaliteit van de levering
Indirecte stimulering <ul style="list-style-type: none"> Marktmechanisme Klachtenmonitor, rapportage, ... 		Stimulering van technische maatregelen <ul style="list-style-type: none"> (verplichting tot de) ter beschikking stellen van noodgeneratoren Stimulering van private maatregelen (batterijen, generatoren)
Stimulering van private maatregelen: beveiligingsapparatuur		

Toch vraagt de SERV om nu reeds de (vermeende) functies van de vergoedingsregeling te vergelijken met die van enkele preventieve of curatieve **alternatieven** om schade door een verminderde dienstverlening te vermijden of aan te pakken.

Zo zou **fondsvorming** overwogen moeten worden als alternatief of aanvulling op de voorgestelde regeling met een vergoeding door netbeheerders, omdat het potentieel voordelen heeft op het vlak van effectiviteit, efficiëntie en rechtvaardigheid.

- Effectiviteit:** Fondsvorming lijkt de federaal ingestelde objectieve aansprakelijkheid beter in de praktijk te kunnen brengen dan een regeling via netbeheerders. Bij fondsvorming zouden schadelijders één aanspreekpunt hebben dat de schadekosten vergoedt en indien mogelijk zelf verhaalt op de verantwoordelijken. Het lijkt weinig effectief om netbeheerders als aanspreekpunt voor een vergoedingsregeling te kiezen wanneer in de toekomst steeds meer actoren schuld kunnen hebben de problemen in de energievoorziening. Nu reeds zouden netbeheerders naar verluidt slechts in één op tien gevallen verantwoordelijk zijn voor de (niet-geplande) onderbrekingen en storingen. Dus in negen op tien gevallen zouden andere netgebruikers, derden, overmacht of een andere vreemde oorzaak aan de basis liggen van de onderbreking of de storing. In de meerderheid van de gevallen zouden storingen en onderbrekingen te wijten zijn aan beschadiging van leidingen door aannemers (bv. van wegenwerken), bijvoorbeeld omdat de leidingen onvoldoende of niet correct in kaart zijn gebracht, omdat plannen niet werden ingezien, omdat leidingen verplaatst werden, omdat onzorgvuldig te werk gegaan werd, etc. Ook kunnen storingen en onderbrekingen te wijten zijn aan installaties van andere netgebruikers.

Een fonds kan ook toelaten dat de schade vergoed wordt ingeval van overmacht (natuurfenomenen, onvoorziene en onvermijdbare gevallen). Verder kan een fonds kan door solidarisering helpen vermijden dat één netbeheerder door één groot schadegeval in de problemen komt. Een fonds kan ook zorgen voor intertemporele solidariteit waarbij bijvoorbeeld nu een spaarpotje wordt aangelegd voor een mogelijk groot incident in de toekomst.

- Efficiëntie:** Een fonds zou bijvoorbeeld schadegevallen tegen lagere administratieve kosten kunnen vergoeden in vergelijking met vergoedingen via de private

verzekering van netbeheerders. Ook zou een fonds in bepaalde gevallen als financieringsvehikel interessanter kunnen zijn, bv. omdat op nettarieven BTW verschuldigd is of omdat bepaalde spelers misschien goedkoper dan netbeheerders financiële middelen kunnen mobiliseren.

- **Rechtvaardigheid:** Een fonds voor de financiering van vergoedingen laat meer mogelijkheden dan financiering van de vergoedingen via nettarieven voor differentiatie in de financieringswijze tussen doelgroepen (cf. infra). Zo kan het fonds gespijsd worden door (verplichte of vrijwillige) bijdragen van potentiële schadeveroorzakers of potentiële schadelijders. Daarbij kan het verantwoord zijn dat afnemers die minder risico's veroorzaken of afnemers die zichzelf beschermden tegen storingen en onderbrekingen minder bijdragen aan de regeling.

Ook is fondsvorming het overwegen waard omdat de huidige financieringswijze van de vergoedingsregeling via de nettarieven verschillende nadelen heeft, al kunnen deze nadelen door een alternatieve prijsregulering (bv. na de staatshervorming) wel verminderen of verdwijnen.

- Als netbeheerders de verzekeringspremies en/of de uitgekeerde vergoedingen (wellicht) integraal kunnen doorrekenen in de nettarieven, gaat hiervan niet echt een stimulans uit om de dienstverlening te verbeteren of om onderbrekingen en storingen te vermijden.
- De ruimte voor uitbreiding van vergoedingen is beperkt door de druk op nettarieven. Uitbreidingen van vergoedingsregelingen verhogen de nettarieven omdat de omvang van de toegekende vergoedingen toeneemt of omdat de verzekeringspremie stijgt. De intentie om de nettarieven beperkt te houden, beperkt dan een verruiming van de vergoedingsregeling.
- De doorrekening in de nettarieven internaliseert weliswaar de kosten van veroorzaakte schade in de prijs van producten en diensten, maar deze nettarieven worden niet (of minder) betaald door prosumenten die nochtans ook van de netdiensten genieten en bijdragen aan de risico's op onderbreking of storing.
- De omvang van de afgenomen energie – het aantal kWh is de basis voor de bepaling van de nettarieven – is niet altijd een goede indicatie van het veroorzaakte risico. Zo zijn de risico's van een constant, maar hoog afnameprofiel beperkter dan die van een fluctuerend, onvoorspelbaar, maar beperkt afnameprofiel.
- Er zijn twijfels bij de rechtvaardigheid van de verdeling via het cascadebeginsel (cf. eerdere adviezen).

Verder moeten ook **bijkomende sturingsinstrumenten** onderzocht worden die – naast of in plaats van de vergoedingsregelingen - netbeheerders kunnen aanzetten om storingen en onderbrekingen te vermijden.

- Vlaanderen zou na de staatshervorming kunnen kiezen voor een **prestatiegebaseerde tarifiering** voor de distributienettarieven. Prestatiegebaseerde tarifiering stelt nettarieven vast op basis van de performantie van de dienstverlening en geeft netbeheerders een financiële stimulans om de kwaliteit van de dienstverlening te verhogen¹⁴. De CREG hanteert nu een kostengebaseerde tarifiering geba-

¹⁴ In Nederland geldt een systeem van maatstafconcurrentie, waarbij een netbeheerder hogere tarieven kan hanteren bij een hoge kwaliteit van het netwerk bij gelijkblijvende kosten en productieniveau.

seerd op bewezen aanvaardbare kosten¹⁵. De SERV heeft zich in zijn werkprogramma alvast voorgenomen de diverse tarifieringsmethoden nader te onderzoeken.

- **Indirecte instrumenten** zoals vergelijkende rapporten zouden meer dan nu ingezet kunnen worden als stimulans voor netbeheerders om hun prestaties te verbeteren.
- **Normen of regelgeving** omtrent het vereiste minimum dienstverleningsniveau zijn ook een mogelijkheid, waarbij het niet halen van een minimumniveau bijvoorbeeld gesanctioneerd wordt met een boete¹⁶.
- ...

2.3. Bekijk de verdelingseffecten in verschillende scenario's

Onderzoek en overleg zijn nodig over de verdelingseffecten van een vergoedingsregeling in diverse scenario's. Volgende vragen zijn daarbij o.a. relevant:

- Wat is de **omvang en de spreiding van de schade** bij de diverse doelgroepen en in de diverse gevallen? Hoe zijn welvaartsverliezen verdeeld bij een lage leveringszekerheid? Er zijn geen actuele Vlaamse gegevens over de totale of gemiddelde schadekosten (en eventueel ook verminderde niet-economische belangen) en de verdeling ervan over de diverse gevallen¹⁷.
- Wat is de **gewenste verdeling van de schadekosten** (publiek/privaat)? Worden schadekosten collectief of door de schadelijder gedragen? Wat met materiële en immateriële of onrechtstreekse schade en in welke gevallen en voor welke doelgroepen is een tussenkomst hiervoor gerechtvaardigd? Indien de schadekosten (volledig) collectief worden gedragen, is een kostendekkende vergoedingsregeling nodig. Moet de schadelijder de schade (gedeeltelijk) zelf dragen dan is geen (volledige) schadevergoeding nodig. Hoe ruimer de vergoedingsregeling, hoe meer kans dat de schadelijder goed 'verzorgd' wordt. Discussie hierover vergt o.a. informatie over de mate waarin de doelgroepen deze schade kunnen dragen.
- Wat zijn de (gewenste) verdelingseffecten van de **financiering** van een al dan niet uitgebreide vergoedingsregeling? Moeten verbruikers die zich zelf beschermen (bv. noodgenerator) en die dus minder risico op schade lopen, in dezelfde mate als andere verbruikers meebetalen aan de kosten van de vergoedingsregeling?
- Wat zijn verdelingseffecten van **investeringen voor een hogere leveringszekerheid**? Moeten verbruikers die door eigen productiecapaciteit of door het profiel van hun verbruik de netexploitatie-risico's verhogen meer bijdragen aan de netontwikkelingskosten of de kosten van de vergoedingsregeling?

In ieder geval lijkt het nodig omzichtig om te springen met maximale vergoedingen per schadegeval en met franchise- en drempelbedragen.

¹⁵ Over het onderscheid tussen incentive schemes en costs schemes: o.a. http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

¹⁶ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

¹⁷ RAPP-2010-1

- **Maximale vergoedingen** (plafonds) die per schadegeval bepaald worden zijn logisch vanuit het perspectief van de verzekeraar van de aansprakelijke, maar kunnen onrechtvaardig zijn voor schadelijders. Indien er veel schadelijders zijn bij eenzelfde incident, is de kans immers aanzienlijk dat de schade niet (volledig) vergoed wordt. Het is nog niet volledig duidelijk wat er zal gebeuren met het huidige plafond van de uitkering van 625.000 euro 'voor het geheel van de vorderingen van de gebruiker en derden die in hun geheel of hoofdzakelijk gesteund zijn op een vastgestelde oorzaak' die volgens de rechtbank van Koophandel van Hasselt een inbreuk vormt op art. 74, ten dertigste WMPC.
- **Franchise- of drempelbedragen** kunnen vanuit efficiëntieoverwegingen gerechtvaardigd lijken, maar kunnen onrechtvaardig zijn voor – veelal kleine - gebruikers met beperkte schade. Daarom lijkt de drempelwaarde voor schade door storingen van 50 euro (in plaats van de huidige Vlaamse franchise van 250 euro en de federaal voorziene franchise van 500 euro) in de consultatienota een goede zaak omdat zo ook beperktere schade bij klanten zonder gerechtelijke procedures vergoed kan worden. In de praktijk zouden nu veel schadevergoedingsaanvragen afgewezen worden omwille van het niet-overschrijden van het franchisebedrag. Een lagere franchise lijkt overigens conform recente gerechtelijke uitspraken¹⁸.

2.4. Debatteer over de aanvaardbare impact op nettarieven

Hoe ruimer de vergoedingsregeling via netbeheerders, hoe groter het preventief en curatief effect, maar ook hoe groter de impact op de nettarieven. Ruimer debat is nodig over deze impact op de nettarieven, meer bepaald over

- de **(aanvaardbaar geachte) impact op de nettarieven**. Er is dringend onderzoek vereist naar de impact op de tarieven van de huidige regeling, de voorliggende regelingen én eventuele uitbreidingen. In de praktijk speelt de impact op de tarieven immers een rol in de discussie over de breedheid van de vergoedingsregeling.
- de afweging tussen een **hogere elektriciteitsrekening met een hogere leveringszekerheid** en een lagere energiefactuur met een lagere leveringszekerheid. Hoe zekerder de energievoorziening, hoe duurder. Het kan goedkoper zijn om incidenten op te vangen dan om een verhoogde leveringszekerheid te garanderen. Investeringskosten in net- en productiecapaciteit zijn aangewezen totdat de marginale investeringskosten de lange-termijn marginale kosten voor storingen en onderbrekingen overstijgen¹⁹. Dat *optimaal niveau van leveringszekerheid* moet dus bepaald worden en hangt ook af van hoe efficiënt de schaarse stroom verdeeld wordt (dat verlaagt de welvaartsverliezen) en hoe wel gericht netinvesteringen gebeuren (dat verlaagt de kosten van leveringszekerheid)²⁰.

¹⁸ De rechtbank van koophandel van Hasselt vond de bestaande franchise van 250 euro een te verregaande uitsluiting van de aansprakelijkheid. 25 oktober 2010 (DCCR 194 2012 pag. 162)

¹⁹ Zie ook: Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau.

²⁰ Bij slechte verdeling van schaarse stroom zijn welvaartsverliezen groter en moet er dus een hogere leveringszekerheid gehaald worden. Bij slechte verdeling van netinvesteringen zullen meer kosten gedaan moeten worden om eenzelfde leveringszekerheid te halen.

- de **doorrekeningswijze in de nettarieven**: Ingeval van financiering van de vergoedingsregeling via de nettarieven moet uitgemaakt worden in welke mate netbeheerders de kosten van deze regeling (toegekende vergoedingen, verzekeringskosten, administratieve kosten, ...) kunnen doorrekenen in de tarieven.
- de **aanpak van stijgende prijzen bij energieschaarste**: Stijgende prijzen bij schaarste leiden tot welvaartsoverdracht van verbruikers naar elektriciteitsproducenten en doen het producentensurplus²¹ toenemen. Deze overdrachten kunnen veel belangrijker zijn dan 'schade'²². Maximumprijzen beperken welvaartsoverdrachten van consumenten naar producenten bij schaarste, maar vergroten de kans op stroomonderbrekingen²³. Een variabele elektriciteitsprijs - ook voor kleinverbruikers (via slimme meters) - kan de kans op productietekorten verkleinen, doordat kleinverbruikers minder elektriciteit gebruiken als de prijs stijgt. Hierdoor zal de vraag minder snel het aanbod overstijgen en zal de prijs minder extreem stijgen als de stroom schaars is. Als toch een productietekort optreedt, zal de herverdeling kleiner zijn.

2.5. Overleg met het federale niveau

Overleg met het federale niveau is dringend nodig

- met het oog op de **herziening van de federale regeling** in het licht van recente gerechtelijke uitspraken die de federale aansprakelijkheidsregeling sterk hebben uitgebreid. Beleidskeuzes inzake de eventuele verruiming van aansprakelijkheden worden best expliciet gemaakt in regelgeving en niet via gerechtelijke uitspraken naar aanleiding van zeer concrete gevallen. Er is nood aan een duidelijke aansprakelijkheidsregelgeving die rekening houdt met de specificiteit van de energiesector (die o.a. gekenmerkt wordt door zeer verdeelde verantwoordelijkheden) en die rekening houdt met de impact ervan op de verzekeraarbaarheid van de netbeheerders en de eventuele impact op de nettarieven.
In de heroverwegingen van de federale regeling moet zeker ook de huidige Wet Productaansprakelijkheid meegenomen worden in combinatie met de voorstellen op Vlaams niveau. Er moet o.a. nagegaan worden of de huidige implicaties van de Wet Productaansprakelijkheid op de elektriciteitssector, binnen de contouren van de Europese richtlijnen terzake, te allen tijde gewenst zijn.
- inzake de **mogelijkheden voor Vlaanderen** om de federale aansprakelijkheidsregeling aan te passen, uit te breiden of te specificeren. Het federaal niveau baken de reikwijdte van de foutaansprakelijkheid en de productaansprakelijkheid af en is bevoegd voor de regeling voor de transmissienetbeheerders. Gewesten kunnen in bepaalde gevallen afwijkende en aanvullende regelingen maken op de foutaansprakelijkheid in het burgerlijk wetboek voor de hun toegewezen materies.

²¹ Het producentensurplus is het verschil tussen de marktprijs en de laagste prijs waartegen de producenten bereid zijn te verkopen. Het verwijst naar het voordeel voor alle producenten samen. Producenten die aan een lage prijs kunnen produceren, genieten wel van een relatief groter voordeel.

²² Bij stroomstoringen in Californië waren de overdrachten veertig miljard dollar, terwijl de schade door (gecontroleerde) stroomuitval 'slechts' een half miljard dollar was.

²³ BIJVOET, C., KOOPMANS, C., DE NOOIJ, M. (2003) Kosten van stroomstoringen. ESB. Economisch Statistische Berichten. 88^e jaargang, nr. 4415, pagina 460, 3 oktober 2003.

- over de **verhouding van de Vlaamse regeling ten opzichte van federale regelingen**²⁴. Gaat het over een additionele, cumulatieve toepassing van schadevergoedingsregelingen? Volgens de consultatienota zou het op te maken decreet de mogelijkheden om schade te verhalen voorzien in het Burgerlijk Wetboek, de Wet Productaansprakelijkheid, e.d. ongemoeid laten. Aangezien bij onderbrekingen volgens het voorstel uit de conceptnota niet de volledige schade wordt vergoed, lijkt cumulatie inderdaad het overwegen waard, terwijl dit niet het geval lijkt bij storingen, omdat dan op Vlaams niveau de volledige schade vergoed kan worden. In ieder geval geldt: hoe ruimer de vergoedingsregeling, hoe meer kans op overlap met andere regelingen en hoe meer kans op ingewikkelde procedures en rechtsonzekerheid wanneer de decretale bevoegdheid niet exclusief is.
- over de **implicaties van een Vlaamse vergoedingsregeling op het schade- en foutbewijs** in het kader van de federale aansprakelijkheidsregelingen. Impliceert de toekenning van een vergoeding op Vlaams niveau een automatische erkenning van schade of fout in het kader van de federale aansprakelijkheidsregelingen?
- Over de mate waarin een Vlaamse vergoedingsregeling op basis van een foutaansprakelijkheid (weliswaar met omkering van bewijslast) zou interfereren met de Wet Productaansprakelijkheid of andere federale regelingen die een objectieve aansprakelijkheid voorzien?
- over het bredere leveringszekerheidsbeleid (cf. infra).

2.6. Klaar de verzekeraar uit met de verzekeringssector

Vóór de bepaling van de reikwijdte van de vergoedingsregeling voor netbeheerders moet uitgeklaard worden in welke mate de private verzekeringsmaatschappijen van de schadelijders schadekosten (kunnen) dragen en welke risico's verzekeraar zijn door de verzekeraar van de netbeheerder. Wordt een deel van de schadekosten door storingen en onderbrekingen sowieso gedragen door de private verzekeringsmaatschappij van de schadelijder, dan is er geen kostendekkende vergoedingsregeling nodig. Kunnen netbeheerders zich niet verzekeren tegen risico's verbonden met de voorziene curatieve aanpak van storingen en onderbrekingen, dan zijn andere technieken voor een financiële zekerheid nodig (bv. een fonds). Verder hebben netbeheerders en hun verzekeraars nood aan duidelijkheid over de omvang en reikwijdte van de regeling om te kunnen inschatten voor welk bedrag tegen welke premie verzekerd moet worden. Overleg met de verzekeringssector is dus nodig omdat de decretale vergoedingsregeling impact zal hebben op de verzekering van de netbeheerder en die van de netgebruiker.

- **Netgebruiker:** De omvang van de decretale vergoedingsregeling beïnvloedt de vereiste dekking van de 'resterende' risico's door de verzekeringsmaatschappijen van netgebruikers. Een **verplichte verzekering** van de resterende schade door storingen en onderbrekingen bij netgebruikers lijkt het overwegen waard. Als verzekeringsmaatschappijen schade door storingen en onderbrekingen moeten dek-

²⁴ WMPC Wet van 6 april 2010 betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (BS 12.04.2010) en de Wet productaansprakelijkheid

ken, zijn zij volledig aansprakelijk voor het verzekerde risico en zullen zij maatregelen voorzien zodat de verzekeringnemer al het nodige doet om schade te vermijden²⁵. Het is onduidelijk welke garanties diverse verzekeraars (bv. in het kader van de brandverzekering) nu geven bij schade door stroomuitval of storingen en in welke gevallen. In welke mate zijn de diverse verbruikers nu voldoende verzekerd?²⁶ Welke private beschermingsmaatregelen vereisen zij bij verbruikers (bv. beveiligingsapparatuur)? Zal de private brandverzekering aangepast (verlaagd) worden bij uitbreiding van de vergoedingsregeling?

- **Netbeheerder.** Voor welke risico's zijn distributienetbeheerders verzekeraar via een (al dan niet verplichte) verzekering, zeker gezien het beperkt aantal netbeheerders waardoor de mogelijkheden tot schadespreiding beperkt zijn? Wat zijn maximale tussenkomsten (plafonds), eventueel per schadelijder of per incident? Voor netbeheerders lijkt een verplichte burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering nodig die ook productietekorten, insolventie, e.d. dekt²⁷.

2.7. Zorg voor een optimaal niveau van private bescherming

Hoe meer private beschermingsmaatregelen verbruikers nemen, hoe kleiner de kans op schade en hoe minder een vergoedingsregeling voor schade zal moeten dekken. Private beschermingsmaatregelen tegen tijdelijke stroompannes of –storingen (10 tot 20 minuten), zijn o.a. UPS'en (Uninterruptible Power Supplies)²⁸, OSB's (overspanningsbeveiligers), gelijkrichters, wisselrichters, batterijen, noodaccu, redundant voeden, Voor langere pannes zijn noodgeneratoren, batterijen, hernieuwbare energietoepassingen e.d. mogelijke maatregelen. Daarom is inzicht vereist in

- de **huidige verspreiding van private beschermingsmaatregelen**: Hierover bestaan weinig Vlaamse gegevens²⁹.
- het **optimale niveau van private bescherming**: Is het interessanter/kostenefficiënter om de kwaliteit van de energiedienstverlening (verder) te verhogen of is het beter/kostenefficiënter om door private beschermingsmaatregelen te zorgen dat eventuele storingen in de leveringszekerheid geen of minder schade veroorzaken? Private beschermingsmaatregelen laten namelijk toe dat de leveringszekerheid in bepaalde gevallen kan verminderen zonder (teveel) schade te veroorzaken. Om het optimale private beschermingsniveau te bepalen, is technische informatie en informatie over kosten nodig.
- het **verwacht niveau van private bescherming**: Welke maatregelen worden verbruikers geacht te nemen om zich tegen schade te beschermen bij geplande en niet-geplande onderbrekingen?

²⁵ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

²⁶ Informatie uit Nederland: Van alle MKB-ondernemers geeft maar 11% aan zich hiervoor te hebben verzekerd. <http://www.baservices.nl/nieuwsbrief05/stroomstoring.html>

²⁷ http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

²⁸ Bij een sack (een stroomzak of een daling van de spanning die van korte duur is) houdt de UPS bij een computer de stroom op sterkte en bij uitval levert de UPS voldoende batterijspanning om de PC netjes af te sluiten.

²⁹ In Nederland zou 9 op 10 bedrijven niet beschermd zijn. Uit het onderzoek van EIM blijkt ook dat maar 13% van de ondernemers in het MKB over een noodaggregaat beschikt. <http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/726181/2003/02/01/Stekkerdoos-tegen-stroomstoring.dhtml>. <http://www.baservices.nl/nieuwsbrief05/stroomstoring.html>

- **mogelijkheden om private beschermingsmaatregelen te stimuleren**, zeker bij toenemende leveringsonzekerheid.

Concreet vraagt de SERV om het ter beschikking stellen van **noodgeneratoren** te overwegen. Netbeheerders of ESCO's zouden noodgeneratoren kunnen verspreiden bij geplande of niet-geplande (langdurige) onderbrekingen om zo de schade bij gevoelige verbruikers te beperken of te voorkomen. Dat kan gaan over bedrijven zonder eigen noodvoorziening, maar ook over ouderen of huishoudens met mensen die elektrische apparatuur voor medische zorg nodig hebben. Het publiek ter beschikking stellen van noodgeneratoren lijkt in sommige gevallen efficiënter dan de afzonderlijke private aanschaf van noodgeneratoren, in het bijzonder bij de minder kritische verbruiken. Ook is de snelheid van de verspreiding van deze noodgeneratoren natuurlijk cruciaal. Vóór de liberalisering was het ter beschikking stellen van noodgeneratoren naar verluidt een meer courante praktijk. Op dit moment is het voor de raad onduidelijk of, en zo ja, waar en hoeveel noodgeneratoren in Vlaanderen ter beschikking staan in geval van nood.

Verder zou het vanuit efficiëntie- of rechtvaardigheidsoverwegingen aangewezen kunnen zijn om het nemen van de noodzakelijk geachte private beschermingsmaatregelen tegen schade door storingen of (geplande en niet-geplande) onderbrekingen (cf. het hierboven vermelde optimaal niveau van private bescherming) **financieel te stimuleren** in het bijzonder ten aanzien van afnemers met een hoog risicoprofiel. Dat kan bijvoorbeeld door:

- specifieke **investeringssteun** voor bepaalde zeer **kwetsbare verbruikers** waar het risico op aanzienlijke schade door storingen zeer groot is (bv. lichamelijke schade ingeval van gevoelige medische apparatuur in huis) en die minder mogelijkheden hebben om in private beschermingsmaatregelen te investeren;
- een uitbreiding van de **afschakelvergoeding** naar meerdere types afnemers als een stimulans of compensatie voor het nemen van private maatregelen die toelaten dat een bepaalde verbruiker bij schaarste afgeschakeld kan worden van het net. Zo'n afschakelvergoeding is nu reeds voorzien voor zeer grote verbruikers, maar zou eventueel ook naar bepaalde categorieën kleinere verbruikers uitgebreid kunnen worden als zij bereid zijn om vrijwillig af te schakelen in noodsituaties en als dat praktisch en administratief haalbaar en verantwoord is.
- **vergoedingen voor een ruimere kwaliteitsmarge**: Verbruikers die bv. door private beschermingsmaatregelen kunnen toelaten dat de kwaliteit van de geleverde stroom afwijkt van de normen, zouden stroom kunnen verkrijgen aan een lagere prijs als compensatie voor de verminderde kwaliteit. Slimme meters kunnen zo'n "Service Level Agreements" operationaliseren.
- een **andere behandeling bij de financiering** van de regeling voor zij die investeerden in permanente private bescherming, bv. een korting op de bijdragen voor een eventueel fonds voor de financiering van schadevergoedingen (cf. supra).

Een **verplichting** tot het inbouwen van bv. een (bijkomende) **spanningsbeveiliging** in elektrische installaties (bv. via AREI³⁰) of in gevoelige toestellen (via de federale productnormering) is eveneens het overwegen waard.

³⁰ Algemeen Reglement op de Elektrische Installaties. Koninklijk Besluit van 10 maart 1981.

2.8. Breng administratieve en procedurele lasten in kaart

De administratieve en procedurele lasten voor diverse vergoedingsscenario's moeten in kaart gebracht worden. Deze kunnen mee bepalen of een regeling in bepaalde gevallen verantwoord is en hoe deze best vorm krijgt (bv. vergoedingsinstantie, de hoogte van de franchise, aanvraag- en toekenningsprocedures, ...). Daarbij is bijzondere aandacht nodig voor de administratieve en procedurele lasten verbonden met

- een regeling via netbeheerders en hun **verzekeringsmaatschappijen** enerzijds versus de lasten van een regeling via een **schadefonds** anderzijds. Zo zouden de administratieve en procedurele lasten bij een vergoeding via een schadefonds lager kunnen liggen dan voor een regeling via de verzekeringsmaatschappij van netbeheerders.
- de **automatische toekenning** van een ongemakkenvergoeding bij onderbrekingen³¹. Een automatische toekenning zou de administratieve lasten vermijden van de aangetekende zending van de vergoedingsaanvraag aan de netbeheerder. Ook kan de automatische toekenning vermijden dat afnemers die niet goed geïnformeerd zijn, de toekenning mislopen. Tegelijkertijd impliceert die automatische toekenning extra administratieve lasten bij de netbeheerders. Netbeheerders factureren normaal gezien namelijk niet rechtstreeks aan netgebruikers en zouden naar verluidt niet zonder meer een link kunnen leggen tussen een incident en de getroffen verbruikers. Bovendien zouden de 'administratieve' lasten oplopen indien de automatische toekenning van vergoedingen ook zouden leiden tot vergoedingen in geval er geen storing of onderbreking is geweest.
- de **aanvraag van gewone** versus **forfaitaire** schadevergoedingen, ook in **verhouding tot de omvang van de verschaft vergoeding**: Administratieve of procedurele lasten zouden kunnen pleiten in het voordeel van forfaitaire schadevergoedingen. Bovendien kan de verhouding van de aanvraaglasten tot de omvang van de vergoeding mee bepalen of vergoedingsregeling goed werkt. Zo blijkt de huidige forfaitaire vergoeding voor professionele afnemers van 100 euro voor onderbrekingen van langer dan 4 uur alvast te laag. In 2011 vond slechts een tiental professionele afnemers het de moeite waard om deze vergoeding aan te vragen.
- de **gedifferentieerde toekenning** van vergoedingen bijvoorbeeld naar type afnemer of naar het spannings- of drukniveau van de aansluiting (zie ook deel 3.3). Onderzoek naar administratieve lasten kan meer inzicht geven in de aangewezen differentiatiecriteria en het aangewezen differentiatieniveau.
- het **regres** bij een vergoedingsregeling op basis van een objectieve aansprakelijkheid voor netbeheerders. Bij een foutloze/objectieve aansprakelijkheid die rust op netbeheerders, kunnen netbeheerders een eventuele schadevergoeding verhalen op de verantwoordelijken voor de schade. Dat vereist administratieve en gerechtelijke kosten die kunnen oplopen, zeker als de schuld voor onderbrekingen of storingen meestal niet bij de netbeheerders ligt.
- regelingen voor **'zeldzame' gevallen**. De consultatienota lijkt weinig geneigd regelingen te voorzien voor gevallen als daar in de andere gewesten weinig gebruik van wordt gemaakt. Voor de SERV lijkt alvast het aantal verwachte schadegevallen³² op zich niet bepalend, al is het wel van belang de administratieve en

³¹ Een automatisch toegekende ongemakkenvergoeding geldt overigens in Nederland.

³² Er zijn nu geen cijfergegevens beschikbaar over het aantal verwachte schadegevallen in de regeling voorgesteld in de consultatienota.

procedurele lasten van afzonderlijke regelingen voor zeldzame gevallen in de gaten te houden.

3. Zorg voor een robuuste, dekkende regeling

3.1. Overloop diverse scenario's

De SERV vraagt om op basis van de hierboven gevraagde informatie en overleg alvast voor de onderstaande gevallen te overlopen of een schadevergoedingsregeling dan wel een andere regeling wordt voorzien. Deze gevallen zullen volgens de consultatienota wellicht niet (of niet meer) in aanmerking komen voor een vergoeding. Een (schadevergoedings)regeling voor onderstaande gevallen, al dan niet via netbeheerders, zou vermijden dat schadelijders de schade zelf moeten dragen, op hun verzekeringsmaatschappij verhalen of via gerechtelijke procedures schadevergoeding moeten bekomen. Het gaat concreet over:

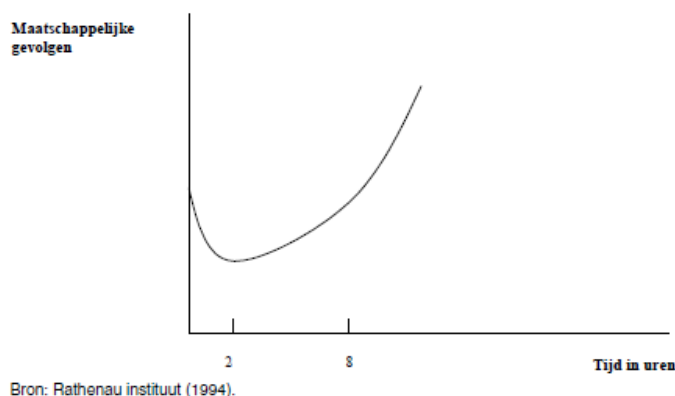
- **fout van derden** (niet-netbeheerder): In de praktijk zou naar verluidt 90% van de schadeaanvragen bij distributienetbeheerders worden afgewezen omdat (netbeheerders oordelen dat) de fout niet bij de netbeheerder ligt, maar bij aannemers.
- **productietekorten**. Schade door productietekorten zou in de toekomst belangrijker kunnen worden (cf. deel 4.1). Het moet duidelijk zijn wie dan verantwoordelijk is. Dat is noch in de huidige regeling³³, noch in het voorstel van de consultatienota het geval.
- **korte onderbrekingen** (minder dan 4 uur). In de praktijk zijn veel onderbrekingen korter dan 4 uur; de gemiddelde onderbreking bedraagt 2 uur³⁴. Korte onderbrekingen leiden ook tot uitval en schade³⁵; initiële schade kan zelfs hoog zijn (zie figuur). Een drempelwaarde van 4 uur kan extra frustrerend zijn als deze drempel niet overschreden wordt. Een vergoeding voor korte onderbrekingen kan trouwens netbeheerders aanzetten om problemen snel te verhelpen.

³³ Art. I.1.2.1.§2 van het Technisch Reglement Distributie Gas: De [aardgasdistributie]netbeheerder moet 'al wat redelijkerwijs binnen zijn mogelijkheden ligt, in het werk stellen om onderbrekingen van de *toegang tot het distributienet* te voorkomen, of indien een onderbreking optreedt, die zo snel mogelijk te verhelpen

³⁴ Gegevens over de spreiding van de duur van de onderbrekingen over de diverse incidenten zijn nodig om de wenselijkheid van een compensatieregeling bij onderbrekingen van kortere duur te onderzoeken. Deze gegevens zijn nu niet publiek beschikbaar.

³⁵ De consultatienota lijkt er vanuit te gaan dat korte onderbrekingen geen rechtstreekse materiële schade veroorzaken. In Nederland kan een schadevergoeding via de geschillencommissie Energie en Water worden aangevraagd indien de onderbreking minder dan 4 uur duurde.

Maatschappelijke gevolgen van stroomstoring in functie van duur³⁶

- **herhaalde onderbrekingen** die afzonderlijk weliswaar minder dan 4 uur duren, maar die gecumuleerd wel 4 uur overschrijden. Een eventuele vergoedingsregeling kan vermijden dat verbruikers een vergoeding mislopen als de energievoorziening zich kortstondig herstelt binnen 4 uur om daarna opnieuw onderbroken te worden.
- **geplande (langdurige/meerdaagse) onderbrekingen:** De voor- en nadelen van een vergoeding bij geplande onderbrekingen moet onderzocht worden, omdat ook geplande onderbrekingen materiële en immateriële (inkomstenverlies en winstderving) schade bij verbruikers kunnen veroorzaken. Deze schade is weliswaar kleiner door de aankondiging, maar blijft toch voor 70 tot 85% bestaan³⁷. Zo'n regeling zou vergelijkbaar kunnen zijn met de inkomenscompensatievergoeding voor ondernemers bij wegenwerken³⁸. Een vergoeding bij geplande onderbreking kan trouwens ook netbeheerders aanzetten het aantal onderbrekingen en de duur ervan te beperken of de timing ervan aan te passen.
- **uitblijvende of opgeschorte toegang van gewenste energieproductietoepassingen:** Een vergoedingsregeling voor gewenste productie-installaties kan netbeheerder ertoe aanzetten om te zorgen voor een toereikend net. Op dit moment kan een netbeheerder de toegang tot zijn net weigeren, beëindigen of opschorten bijvoorbeeld als het net niet over voldoende capaciteit beschikt om het vervoer te verzekeren³⁹. Als het gaat over een gewenste toepassing – m.a.w. een toepassing die deel uitmaakt van de gewenste strategische mix, die vooraf gecommuniceerd werd en die volgens de vooraf gecommuniceerde timing en locatie geplaatst werd – kan vergoeding bij uitblijvende toegang of opgeschorte toegang de netbeheerders aansporen om de vooropgestelde timing voor netaanpassingen te respecteren.

³⁶ Niet cumulatief. Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Working Paper. 18-04.

³⁷ Akker, I. e.a. (2009) Waardering van stroomstoringen. Seo economisch onderzoek. 'Per onderbreking een waarschuwing vooraf een afname in de gewenste compensatie veroorzaakt van 14,4% voor een huishouden en 32,3% voor een bedrijf'.

³⁸ Zo geldt een dagvergoeding van € 70, weliswaar pas vanaf een minimum sluitingstermijn van 7 dagen.

³⁹ Art. 4.1.18. van het Energiedecreet. Een netbeheerder is enkel in bepaalde gevallen verplicht huishoudelijke verbruikers aan te sluiten op het elektriciteitsnet of hun aansluiting te verzwaren. In principe kan een netbeheerder een niet-huishoudelijke afnemer een aansluiting weigeren.

- **andere types van ontoereikende dienstverlening**, naast storing, onderbreking en niet tijdige (her)aansluiting. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over inbreuken op de privacy naar aanleiding van de overgang naar slimme meters of andere gevallen van verstoorde energiedienstverlening, zoals tariefstoringen (bv. bij een niet goed functionerende dubbeltariefmeter of slimme meter).

Vergoeding door netbeheerders in consultatienota

Schade door ...		Vergoeding?	
Onderbrekingen	Gepland	0	
	Niet gepland	Niet-langdurig	0
		Langdurig (4 uur), door fout netbeheerders	Ongemakkenvergoeding
		Langdurig, door productietekorten, beschadiging net door werken, ongevallen, problemen in verbonden netten, overmacht, ...	0
Storingen (Onregelmatige spanning, frequentie, (gas)druk gaskwaliteit ⁴⁰)	Door fout netbeheerder	Schadevergoeding	
	Door fout derden (werken, ongeval, verbonden netten, ...), overmacht	0	
Werken (bv. beschadiging woning)		0	
Vertraging in aansluiting	Laattijdige (her)aansluiting door fout netbeheerder	Dagvergoeding	
	Uitblijvende aansluiting door fout netbeheerder	0	
	Laattijdige (her)aansluiting door fout leverancier	0	
Administratieve problemen	Onjuiste meter of onjuiste verwerking van meetdata	0	
	Administratieve vergissing	0	
	Facturatiefout leveranciers	0	

3.2. Bekijk ook andere actoren zoals leveranciers

De SERV suggereert om ook de verantwoordelijkheden van andere actoren in de elektriciteits- en gassector zoals **leveranciers** nader te overwegen⁴¹. Een **vergoeding door leveranciers** lijkt het overwegen waard bij

- een onterechte onderbreking van de elektriciteitslevering op verzoek van de leverancier of door van een beheer- of facturatiefout van de leverancier;
- het niet correct gevolg geven aan het contract, wat resulteerde in het niet respecteren van de startdatum van voorziene inwerkingtreding;
- een facturatiefout ten koste van de klant: bijvoorbeeld wanneer de leverancier de klacht niet tijdig behandeld heeft of wanneer de leverancier een eventuele facturatiefout niet tijdig rechtzet, ...

Belangrijk is wel dat hiervoor een formele regeling wordt voorzien met transparante criteria en procedures die de administratieve lasten bij de leveranciers en bij de con-

⁴⁰ **Stroomstoten of overspanning** gaan over een voltage boven de toegelaten norm (220 – 230V). Elektrische apparaten zijn `230 V proof`. Boven de 260 V wordt de situatie voor de voeding van heel wat toestellen kritiek. Bij **stroomdalen** daalt de spanning beneden de nog door de voeding te stabiliseren grens. Dan dreigt dataverlies, disfunctioneren van apparaten en uitval. Het kan gaan over korte dalen, `stroomzakken' of `sacks', bijvoorbeeld veroorzaakt door grote stroomafname op het net (bv. wasmachine) of over uitval van langere duur, bijvoorbeeld een plotselinge grote stroomafname op het net (airco, lassen). Bij gas kan het gaan over een **te hoge druk of te lage druk** of over **onvoldoende kwaliteit** van het aardgas.

⁴¹ Ordonnantie van 20 juli 2011, tot wijziging van de ordonnantie van 1 april 2004 betreffende de organisatie van de gasmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

sumenten beperken. Daarbij moet uitgemaakt worden voor welke types klanten deze regeling van toepassing is⁴².

De SERV volgt dus niet de motivatie van de VREG⁴³ die stelt dat er o.a. gezien de marktwerking geen decretale vergoedingsplicht voor leveranciers wenselijk zou zijn. Zo motiveert de VREG dat leveranciers zich in tegenstelling tot distributienetbeheerders niet in een monopoliesituatie bevinden. Daardoor zouden leveranciers met meer ontevreden klanten concurrentieel zwakker staan door een slechte score in de Klachtenindicator die de VREG opmaakt in het kader van de rapportage over de dienstverlening van de leveranciers. Ook zou het marktmechanisme netgebruikers toelaten te kiezen voor de leveranciers met de beste contractuele voorwaarden. Bovendien merkt de VREG op dat leveranciers zich in hun contracten zouden kunnen vrijstellen van heel wat aansprakelijkheden. De SERV twijfelt echter aan deze marktwerking in de energie-sector en vraagt terzake nader onderzoek.

Verder lijkt het aangewezen de **boeteregeling** te herbekijken voor leveranciers en hun evenwichtsverantwoordelijken⁴⁴ die het evenwicht tussen vraag en aanbod niet kunnen garanderen. Ook is er dringend nood aan op een goede **noodleveranciersregeling**, ingeval een leverancier om één of andere reden zijn klanten niet meer kan beleveren.

Tot slot zullen in de toekomst naast leveranciers ook **andere actoren** van belang worden voor een goede energiedienstverlening, zoals **producenten en prosumenten**, beheerders van energie-opslagmogelijkheden, beheerders van energiehubs, e.d. Ook deze actoren moeten nader in beschouwing worden genomen.

3.3. Overweeg differentiatie in bepaalde gevallen

Een vergoedingsregeling moet voldoende gedifferentieerd zijn om rekening te kunnen houden met de specificiteit van bepaalde gevallen. In die zin vindt de SERV het in principe een goed idee van de consultatienota om forfaitaire **vergoedingen te differentiëren** in functie van de **afnemers** (residentieel – niet-residentieel) en/of naar spannings- of drukniveau van het net. Differentiatie kan o.a. aangewezen zijn omdat de schadekosten verschillen naar gelang het type verbruiker, al moet zo'n differentiatie ook praktisch en administratief haalbaar zijn (cf. deel 2.8). Zo'n differentiatie naar type afnemers geldt overigens ook in Nederland⁴⁵. Nu geldt reeds voor hoogspanningsklanten of hogedrukkanten dat de kwaliteit van de dienstverlening en de aansprakelijkheid ten aanzien van deze klanten contractueel in het aansluitingscontract wordt geregeld, waardoor een decretale regeling wellicht niet nodig is.

Aansluitend vraagt de SERV om ook een **differentiatie naar gelang de timing** van de onderbreking of storing te overwegen. Onderbrekingen in het weekend of 's avonds

⁴² In Brussel en Wallonië is een dergelijke regeling voornamelijk gericht op kleinere klanten.

⁴³ Consultatienota blz. 5.

⁴⁴ Leveranciers of hun evenwichtsverantwoordelijken zijn verantwoordelijk voor het kwartuurevenwicht van de afnames en injecties die in hun portefeuille zijn opgenomen. Zij kunnen bepaalde afnemers afschakelen volgens de contractuele afspraken. Indien zij het evenwicht niet respecteren, volgen er boetes.

⁴⁵ Ook in Nederland geldt een andere forfaitaire ongemakkenvergoeding naar gelang het spanningsniveau van de aansluiting en het type verbruiker.

<http://www.stedin.net/storingen/pages/compensatieregeling.aspx>

veroorzaken bijvoorbeeld meer last bij huishoudens dan onderbrekingen in de week, terwijl bij bedrijven vooral onderbrekingen tijdens de werktijd voor het meeste last zorgen⁴⁶.

Ook zou het nodig kunnen zijn een afzonderlijke specifieke regeling te voorzien voor bepaalde **minder typische (en dus minder frequente) gevallen**, bijvoorbeeld voor zeer kritische of kwetsbare verbruikers, verbruikers aangesloten via directe lijnen, verbruikers bij proefprojecten en experimenten, geaggregeerde verbruikers of producenten in een microgrid of een virtuele centrale, e.d.

Verder wijst de raad ook op de verantwoordelijkheden van netbeheerders ten aanzien **producenten en prosumenten** en vraagt hij om hierover na te denken (bv. bij onderbrekingen waardoor het net onbeschikbaar wordt).

3.4. Zorg voor juridische accuraatheid en efficiëntie

De regeling moet **juridisch sluitend en accuraat** zijn. Juridische experts moeten zich o.a. buigen over de verhouding

- met de federale regelingen (cf. supra)
- met de aansluitingsreglementen (cf. infra)
- tussen netbeheerders en werkmaatschappijen: Het moet duidelijk zijn welke verantwoordelijkheden rusten op netbeheerders of hun werkmaatschappijen (Eandis cvba en Infrax cvba) en hoe netbeheerders werkmaatschappijen voor de operationalisering van de vergoedingsregeling kunnen inschakelen.

Verder is een uitdrukkelijke definitie van '**overmacht**'⁴⁷ en '**vreemde oorzaak**' nodig. Die definitie garandeert een uniforme interpretatie en beïnvloedt de reikwijdte van de vergoedingsregeling. De consultatienota noemt overmacht 'elke gebeurtenis buiten een aanwijsbaar menselijk handelen'⁴⁸. Zo zou er niet alleen overmacht zijn bij uitzonderlijke weersomstandigheden of overstromingen, maar ook als de oorzaak van de schade niet aanwijsbaar is (bv. wie is aansprakelijk voor het tekortschieten van de productiecapaciteit?). In Nederland heeft de oorzaak van de onderbreking geen invloed op de uitkering van de vergoeding, zelfs niet bij overmacht, zoals blikseminslag of een overstroming of een aannemer die een fout maakt.

⁴⁶ Devogelaer, e.a. (2004) en Ilan Akker, Peter Hop, Rob van der Noll, Michiel de Nooij, Bert Tieben (2009) Waardering van stroomstoringen, Actualisering van de gegevens voor de kwaliteitsregulering. SEO Economisch Onderzoek

⁴⁷ Over omschrijvingen in Europa:
http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/studies/doc/electricity/2010_07_tso_liability.pdf

⁴⁸ Deze omschrijving van overmacht verschilt van die in het Technisch Reglement Distributie elektriciteit (2007): natuurrampen, met inbegrip van aardbevingen, overstromingen, stormen, cyclonen of andere uitzonderlijke klimatologische omstandigheden; een nucleaire of chemische explosie en de gevolgen ervan; een onvoorziene onbeschikbaarheid om andere redenen dan ouderdom, het gebrek aan onderhoud van de installaties of de gekwalificeerdheid van de operatoren, met inbegrip van een computercrash, al dan niet veroorzaakt door een computervirus, op voorwaarde dat alle preventieve maatregelen genomen zijn die technisch en economisch haalbaar zijn; de tijdelijke of voortdurende technische onmogelijkheid om via het distributienet elektriciteit uit te wisselen door storingen binnen de regelzone, veroorzaakt door elektriciteitsstromen die het resultaat zijn van energie-uitwisselingen binnen een andere regelzone of tussen twee of meer andere regelzones, en waarbij de identiteit van de marktdeelnemers die bij die uitwisselingen betrokken zijn, niet bekend is en redelijkerwijs niet bekend kan zijn door bij de distributienetbeheerder; brand, explosie, sabotage, terroristische daden, daden van vandalisme, schade veroorzaakt door criminele daden, en bedreigingen van dezelfde aard.

Ook het begrip ‘**storing**’ is cruciaal. Zo rijst de vraag of storingen - naast afwijkingen van het spanningsniveau, de frequentie, de druk of de kwaliteit - ook korte onderbrekingen omvatten. De consultatienota bevat nog geen definitie van stroomstoring of storing in gastoevoer, maar verwijst voor elektriciteit wel naar de norm NBN EN 50160.

Verder lijkt het wenselijk te expliciteren dat **regres** tussen aansprakelijken mogelijk is, in het bijzonder indien de netbeheerder objectief aansprakelijk zou zijn, zoals de consultatienota voorstelt. Dat betekent dat de netbeheerder die ten aanzien van de benadeelde aansprakelijk is voor de gehele schade, de toegekende schadevergoeding geheel of gedeeltelijk kan terugvorderen van andere aansprakelijken, als die (mee) verantwoordelijk zijn.

Tot slot vraagt de SERV om mogelijkheden voor **collectieve belangenbehartiging** te overwegen, waarbij ook groepen afnemers gezamenlijk schade of fout kunnen bewijzen en gezamenlijk hun belangen kunnen verdedigen, bv. via een collectieve (schade)vergoedingsaanvraag. Dat kan aangewezen zijn als bv. afnemers in eenzelfde wijk gelijkaardige schade leden. Een collectieve behandeling kan efficiëntiewinsten inhouden zowel bij de schadelijders als bij de netbeheerder. Zo'n collectieve procedure is nu niet voorzien.

4. Vul het flankerend beleid aan

Naast een vergoedingsregeling is er nood aan flankerend beleid dat

- werk maakt van het bredere leveringszekerheidsbeleid (deel 4.1)
- voorziet in voldoende bemiddelings- en beslechtingsmogelijkheden (deel 4.2)
- door een betere rapportage het schade- en foutbewijs vergemakkelijkt (deel 4.3)
- de met federale regels strijdige exoneraties uit aansluitingsreglementen schrapt (deel 4.4)
- zorgt voor betere communicatie én overleg bij werken (deel 4.5)
- eerlijk communiceert over de risico's van de energievoorziening zodat er voldoende private beschermingsmaatregelen worden genomen (deel 4.6).

4.1. Maak dringend werk van het bredere leveringszekerheidsbeleid

Er is in Vlaanderen dringend nood aan een **expliciet en herzien leveringszekerheidsbeleid** dat klaar is voor de grote uitdagingen inzake energieleveringszekerheid die zich aandienen. Dat leveringszekerheidsbeleid krijgt nu in Vlaanderen onvoldoende aandacht; er wordt wel eens verwezen naar het federale niveau⁴⁹ terwijl Vlaanderen zelf mogelijkheden heeft om de zekerheid van de energievoorziening te verbeteren. In

⁴⁹ Handelingen Plenaire Vergadering van 26 september 2012. Actuele vraag van de heer Jan Penris tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de reactie van de Vlaamse minister van Energie op het winterplan van federaal staatssecretaris Wathelet en de betrokkenheid van de Vlaamse Regering bij het energiebevoorradingsplan. Actuele vraag van de heer Robrecht Bothuyne tot mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie, over de Vlaamse betrokkenheid bij het energiebevoorradingsplan

het bijzonder zijn er vragen bij de doeltreffendheid, de robuustheid en de coördinatie van dat leveringszekerheidsbeleid voor Vlaanderen.

De leveringszekerheid komt in Vlaanderen **steeds meer onder druk**, terwijl we juist **meer afhankelijk** worden van een ononderbroken kwalitatief hoogstaande elektriciteits- en gasvoorziening. Op dit moment presteren de elektriciteits- en gasnetten in Vlaanderen weliswaar zeer goed⁵⁰, maar deze status kan snel veranderen⁵¹. De kans bestaat dat de leveringszekerheid meer onder druk zal komen door de liberalisering, de interconnectie met de buurlanden, de transitie naar koolstofarmere energievoorziening, de digitalisering van het energiesysteem, de toename van het aantal betrokken actoren, ...(zie kader), al zijn er meer technische mogelijkheden om de betrouwbaarheid van de energievoorziening (verbeterde kabeltechnologie, verslimming van netten, ...) te verbeteren. De **maatschappelijke gevolgen** van storingen en onderbrekingen in de elektriciteits- en gasvoorziening zijn echter aanzienlijk en nemen wellicht in belang toe.

- Stroompannes kunnen in België 50 tot 128 miljoen euro per uur kosten⁵².
- 55% van de industriële bedrijven vreest "zeer nadelige gevolgen" van een stroompanne⁵³.
- Pannes in elektriciteitsinfrastructuur kunnen cascade-effecten veroorzaken in ermee verbonden infrastructuur. Zo worden ook het vervoer, de warmtevoorziening, drinkwatervoorziening en telecommunicatie door de toenemende elektrificering afhankelijk van de elektriciteitsvoorziening⁵⁴.
- De steeds gevoeligere elektrische apparatuur en elektronische regel-, controle- en besturingssystemen stellen hoge kwaliteitseisen aan de elektriciteitsvoorziening en maken ons kwetsbaarder voor problemen met de elektriciteitsvoorziening. Het aantal kritische afnemers neemt toe bij bedrijven én huishoudens (bijvoorbeeld ouderen die afhankelijk zijn van elektrische medische voorzieningen).
- De toenemende vergassing bij huishoudens en bedrijven maakt ons gevoeliger voor storingen en onderbrekingen in de gasvoorziening.

⁵⁰ 14.937 onderbrekingen op laagspanning in 2011. 1 op 17 laagspanningsnetgebruikers heeft een stroomonderbreking ervaren die gemiddeld 2 uur en 2 minuten duurde. Gewogen geeft dat gemiddeld per jaar per verbruiker een onderbreking van 7', 36". De onderbrekingen namen wel toe, naar verluidt vooral door betere registratie van de herstelduur bij Eandis. Op middenspanning geldt een gemiddelde onbeschikbaarheid van 17'en 55". Voor aardgas is dat 7'en 12". VREG, RAPP-2012-6.

⁵¹ Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Brussel. Working Paper, 18-04.

⁵² Afhankelijk van de gehanteerde kostenberekeningsmethodologie. Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Brussel. Working Paper, 18-04.

⁵³ Rondvraag door Unizo bij KMO-bedrijven. Het laatste nieuws, 21 september 2012. Een op drie KMO's bereid tot vrijwillige stroomonderbreking. <http://www.hln.be/hln/nl/942/Economie/article/detail/1504844/2012/09/21/Een-op-drie-kmo-s-bereid-tot-vrijwillige-stroomonderbreking.dhtml>

⁵⁴ Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau. Brussel. Working Paper, 18-04.

Leveringszekerheid voor elektriciteit komt wellicht meer onder druk

Meer niet-genomineerde stromen

- België is een transitland voor heel wat niet-genomineerde stromen door zijn centrale positie in en zijn interconnectie met het Westeuropese elektriciteitssysteem.
- De liberalisering en eenmaking van de elektriciteitsmarkt leiden tot meer niet-genomineerde commerciële stromen, hetgeen de reservetransport- en productiecapaciteit extra belast.

Meer kans op onevenwicht tussen vraag en aanbod

- De unbundling of verticale desintegratie zorgt voor scheiding tussen productie en netbeheer, waardoor de verantwoordelijkheid voor de globale evenwichten verspreid zitten en waardoor er minder stimulans is om te investeren in reserveproductiecapaciteit.
- De opkomst van hernieuwbare energiebronnen met een intermitterend productieprofiel zorgt voor een minder stabiel aanbod van energie.
- Het aantal betrokken actoren bij de elektriciteitsvoorziening stijgt (meer decentrale producenten, meer prosumenten, ...) waardoor de kans op onevenwichten toeneemt.

Meer kans op falen van de netinfrastructuur

- De netten zijn verouderd.
- Digitalisering maakt netten kwetsbaarder.
- In een eengemaakte markt bestaat de kans op onvoldoende investeringen in reservetransportcapaciteit.
- Het ondergronds brengen van het laagspanningsnet maakt het netbeheer moeilijker.

Het leveringszekerheidsbeleid in Vlaanderen moet een **breder vizier** krijgen, dat zorgt voor

- een **multiactoraanpak**: Leveringszekerheid is geen kwestie van netbeheerders alleen. Ook leveranciers, evenwichtsverantwoordelijken, producenten, verbruikers en Vlaamse en lokale overheden dragen verantwoordelijkheden. Overheden zorgen bijvoorbeeld via hun tarifierings- en vergunningenbeleid, enz. mee voor voldoende transport- en productiecapaciteit.
- korte-termijn-leveringszekerheid (evenwicht tussen vraag en aanbod) én **langetermijn-leveringszekerheid** (toereikende productie-, transport- en distributiecapaciteit) én zekerheid van de energie-**inputvoorziening** (voldoende brandstofdiversificatie met aandacht voor de toenemende 'vergassing' en de risico's daarvan voor de afhankelijkheid van de internationale gasprijs).
- een **beleidsniveauoverschrijdende aanpak**: Het Vlaams leveringszekerheidsbeleid moet passen in de federale strategie en moet eventuele hiaten hierin ofwel op federaal niveau aanpakken, dan wel op Vlaams niveau oplossen. Het ENOVER-overleg tussen het federale niveau en de gewesten moet terzake verstevigen.
- een **beleidsdomeinoverschrijdende aanpak**. Leveringszekerheid houdt ook verband met keuzes in andere beleidsdomeinen, zoals ruimtelijke ordening. Zo kan het ondergronds brengen van het laagspanningsnet interessant zijn vanuit hinderoverwegingen, maar minder gunstig voor de netstabiliteit⁵⁵.

Concreet is er in Vlaanderen nood aan

- een **probleem- en risico-analyse** die nagaat welke aspecten de leveringszekerheid waar in Vlaanderen in het gevaar brengen nu en in de toekomst. Dat vereist

⁵⁵ Een ondergrondse kabel gedraagt zich elektrotechnisch anders dan een bovengrondse lijn. Netbeheer is bij een overwegend bovengronds net eenvoudiger dan bij een ondergronds net. En de reparatieduur van kabels is aanzienlijk langer is dan die van lijnen. Bovengrondse lijnen hebben wel meer impact van atmosferische omstandigheden. <http://www.doetinchem-wesel380kv.nl/overal-ondergronds-is-niet-verantwoord/>; <http://www.tennet.org/tennet/nieuws/tennetentudelfonderzoekenbetrouwbaarheidlangeondergrondseabeltraces.aspx>

informatie over de huidige netproblemen⁵⁶ en de toekomstige netvereisten. Een **plan** moet de risico's aanpakken om te komen tot een soepel en neutraal energiesysteem, dat vlot omgaat met wijzigende omstandigheden en dat diverse bronnen en verbruikers gelijk behandelt, tenzij er goede redenen zijn om niet neutraal te zijn.

- **versterkt toezicht en sturing bij netontwikkeling en netbeheer:** De regulator moet in staat zijn de netontwikkeling en het netbeheer van dichtbij op te volgen en eventueel te sturen zodat de netinfrastructuur gepast gepland wordt en voldoende capaciteit, zelfhelend vermogen, interconnectiecapaciteit en dienstverlening heeft. Dat vereist o.a. **de uitbouw van het kennisniveau bij de regulator** over de netinfrastructuur om het kennismonopolie bij de netbeheerder te temperen. Dat is een uitdaging gezien de werklast bij de regulator door de voorbereiding op de staats Hervorming.
- meer **transparantie over netontwikkeling** gezien de omvang van de geïnvesteerde bedragen en het belang van een vertrouwenwekkende energiebevoorrading. Zo is er informatie nodig over de historische en verwachte kosten van netontwikkeling in diverse scenario's, over risico's op storingen en onderbrekingen, enz.⁵⁷
- meer **stimulansen voor flexibele** (hernieuwbare en niet-hernieuwbare energie) **productiecapaciteit**⁵⁸ en voor **verschuivingen van het verbruik** (peakshaving en vallyfilling⁵⁹).
- een **doorlichting** van de **boeteregeling** voor evenwichtsverantwoordelijken bij onevenwichten en van de **afschakelregeling van productie-installaties bij overschotten en van verbruikers bij schaarste**. Welke prioriteiten gelden in de praktijk? Worden afgeschakelde productie-installaties en verbruikers voldoende vergoed? Wat zijn de implicaties van deze regelingen voor de Vlaamse gebruikers? Hoe kan Vlaanderen de federale afschakelregeling of afschakelvolgorde verbeteren⁶⁰ (bv. door beter rekening te houden met de timing van het incident, de actuele spreiding van activiteiten, de uitrol van slimme meters, de inspanningen die afnemers deden om energie te besparen⁶¹, ...).

⁵⁶ Hiervoor moeten de netbeheerders rapporteren over *locaties* van storingen en onderbrekingen.

⁵⁷ Over enkele indicatoren wordt niet gerapporteerd: onderbrekingen als gevolg van geplande werken, storingen op de gasnetten (leiden meestal niet tot afsluitingen), werkelijke tijden van onbeschikbaarheid door werken (er wordt gewerkt standaardtijden), de werkelijke termijnen ipv klachten (gevoelig voor gemak van klachtenregistratie, klachtenmoeheid, mondigere klant ...)

⁵⁸ SERV, Minaraad, Advies over hernieuwbare energie, 17 november 2011.

⁵⁹ Peakshaving vermindert het energieverbruik op piekmomenten en kan de kans op productietekorten verkleinen. Vallyfilling zorgt ervoor dat er bij dalvraag (voldoende) geconsumeerd wordt, zodat bepaalde installaties (bv. windturbines) niet afgeschakeld hoeven te worden.

⁶⁰ Ministerieel besluit van 3 juni 2005 tot vaststelling van het afschakelplan van het transmissienet van elektriciteit. 'Het afschakelplan geldt ten aanzien van alle afnemers van elektriciteit die binnen de regelzone op het transmissienet aangesloten zijn of, *in zoverre daarin wordt voorzien door de gewestelijke technische reglementen*, op een distributienet of een plaatselijk transmissienet binnen de regelzone dat rechtstreeks of onrechtstreeks verbonden is met het transmissienet.

⁶¹ Een betere afschakelpositie in het noodplan zou een incentive tot energiebesparing kunnen inhouden. Deze 'tegenprestatie' is vanuit overheidsperspectief een goedkope stimulans voor energiebesparing.

4.2. Zorg voor genoeg bemiddelings- en beslechtingmogelijkheden

De voorgestelde vergoedingsregeling door netbeheerders vereist wellicht in heel wat gevallen **bemiddeling en beslechting door de VREG**. De VREG zal bijvoorbeeld moeten oordelen over de oorzaak van de schade. Het is onduidelijk over hoeveel gevallen het zou gaan. De voorliggende consultatienota bevat geen inschatting van de belasting die dit voor de VREG zal veroorzaken. Veel hangt overigens af van de concrete uitwerking van de regeling: wordt bijvoorbeeld het onderscheid tussen zware fout en gewone fout⁶² behouden (dat is niet zo volgens de consultatienota), dan zal de VREG veel moeten arbitreran, tenzij de criteria heel duidelijk zouden zijn.

Het is belangrijk dat de VREG deze bemiddelings- en beslechtingsrol goed kan waarmaken. Dat vereist een onafhankelijke organisatie die **voldoende geïnformeerd** is om rechter- en partijsituaties, waarin de netbeheerder (alleen) over alle informatie beschikt en tegelijkertijd een belanghebbende partij is, te temperen. Dat impliceert dat de VREG de oorzaak van de storing moet kunnen onderzoeken en moet kunnen nagaan of er sprake is van schuld of nalatigheid⁶³. Er zijn echter twijfels over de mogelijkheden van de VREG terzake, temeer daar de VREG zelf aangeeft nu de juistheid van de gerapporteerde onderbrekingen en de duur ervan niet te kunnen controleren⁶⁴.

4.3. Help met betere rapportage het schade- (en fout-)bewijs

Het **bewijs** van ‘schade door een gebrek’ (en eventueel van ‘fout’) moet **vergemakkelijken** voor afnemers die met de Vlaamse vergoedingsregeling of op basis van de federale fout- of productaansprakelijkheid hun schade vergoed willen zien. *Bewijs van schade* door een gebrek (storingen) is nodig bij objectieve aansprakelijkheid zoals voorzien in de consultatienota én bij foutaansprakelijkheid met vermoeden van schuld voor netbeheerders, zoals voorzien in het nieuwe voorstel van de VREG. *Bewijs van fout* is nodig indien men beroep wil doen op de foutaansprakelijkheid.

Nu zijn **schade en fout nog vaak moeilijk aantoonbaar voor de gebruiker**. Het is bijvoorbeeld niet eenvoudig om te merken of schade aan een toestel te wijten is aan een stroomstoring dan wel aan een andere oorzaak. Er is in de meeste gevallen geen systematische registratie van de kwaliteit van de geleverde energie, waardoor het achteraf niet meer te achterhalen valt of er een probleem in de dienstverlening is geweest. Ook kunnen verbruikers (bij foutaansprakelijkheid) meestal niet uitmaken wie verantwoordelijk is gezien de beperkte beschikbare informatie en gezien meerdere actoren verantwoordelijk kunnen zijn voor de schade. Verbruikers kunnen van de netbeheer-

⁶² Het was de netbeheerder zelf die uitmaakte welke van de twee fouten in het geding van toepassing is. Vlaams Parlement, Schriftelijke Vragen. Hilde Crevits, Vlaams Minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, Vraag nr. 246 van 10 januari 2008 van Francis Vermeiren.

⁶³ In Nederland vervult de Directie Toezicht Energie deze rol van onafhankelijke organisatie.

⁶⁴ VREG, RAPP-2012-2 ‘Voor de VREG is het moeilijk te beoordelen of er werkelijk sprake is van een verslechterende dienstverlening. De gemengde netbeheerder wijzen bijvoorbeeld (nog steeds) op de betere registratie van klachten, zonder onmiddellijk een oorzaak te zien in een verminderde kwaliteit van hun klantenservice. De VREG is voorlopig geneigd deze mening te delen ...’ ‘Omdat zij grotendeels afkomstig zijn van derden kan de VREG niet instaan voor de juistheid ervan’ VREG (2012) Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 19/06/2012 met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van de elektriciteitsdistributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest in 2011. RAPP-2012-6.

ders wel een objectief verslag aanvragen, maar de netbeheerder verkeert in een rechter- en partijsituatie. Hij beschikt over de meeste informatie en moet eventuele vergoedingsaanvragen in eerste instantie beoordelen.

Ter facilitering van de vergoedings- en aansprakelijkheidsregeling stelt de raad concreet voor om **de automatische opvolging van het spanningsniveau op de diverse locaties te verplichten**. Het spanningsniveau van de netten wordt nu op de meeste locaties niet opgevolgd, maar dat zou naar verluidt wel vrij eenvoudig kunnen.

Ook **publieke rapportage** – op zijn minst online⁶⁵ - over onderbrekingen en storingen (zowel afwijkingen van het spanningsniveau als van frequentie⁶⁶) is van belang, niet alleen geaggregeerd⁶⁷, maar ook op **incidentbasis**. Zo kunnen verbruikers voor hun leveringszone nagaan of er op een bepaald moment een probleem met de energiedienstverlening was.

4.4. Pas exoneratieclausules uit de aansluitingsreglementen aan

De SERV ondersteunt de keuze om de specifieke sectorale aansprakelijkheids- en vergoedingsregeling vast te leggen in een decreet. Dat biedt in tegenstelling tot vastlegging in de aansluitingsreglementen meer garanties voor inspraak door verbruikers en een uniforme en transparante aanpak over de verschillende distributienetgebieden.

Op initiatief van de VREG zouden de distributienetbeheerders wel zo spoedig mogelijk hun **aansluitingsreglementen in overeenstemming** moeten brengen met deze Vlaamse regeling en op zijn minst met de **federale regeling** o.a. inzake productaansprakelijkheid en inzake de handelspraktijken⁶⁸ door de exoneratieclausules daarop⁶⁹ aan te passen. De aansluitingsreglementen voorzien namelijk in een contractuele foutaansprakelijkheid, terwijl de wet productaansprakelijkheid⁷⁰ die volgens rechtspraak⁷¹

⁶⁵ Bij Arrêté du Gouvernement Wallon van 16.10.03 zijn de distributienetbeheerders verplicht om maandelijks een overzicht te geven van de voorziene en niet-voorziene pannes.

⁶⁶ Als een stroomgroep tijdelijk een plaatselijke cabine vervangt en die los staat van het net, en op een frequentie draait die verschilt van de netfrequentie, kunnen bv. wekkerradio's sneller of trager lopen.

⁶⁷ Op dit moment zijn er geen gegevens over het incidentgebeuren op 70 kV-net VREG, RAPP-2012-6.

⁶⁸ Wet op de Handelspraktijken en Consumentenbescherming (WHPC) is van toepassing op distributienetbeheerders en leveranciers en bepaalt mee de burgerlijke aansprakelijkheid en regelt de modaliteiten en omvang van het herstel van de schade. De toepassing kan niet worden uitgesloten, tenzij uitdrukkelijk bepaald. Er is geen wettelijke bepaling die de toepassing van de WHPC uitsluit voor de elektriciteitssector.

⁶⁹ Exoneratieclausules sluiten aansprakelijkheden uit of beperken deze. Zo kan er schade zijn als gevolg van een fout van de netbeheerder, maar sluit het aansluitingsreglement de aansprakelijkheid uit, bijvoorbeeld omdat de fout niet is aangetoond, de franchise niet is overschreden, het maximumbedrag van tussenkomst per incident is overschreden, etc.

⁷⁰ Wet van 25 februari 1991 betreffende de aansprakelijkheid voor producten met gebreken.

⁷¹ Rechtspraak in 2010 wees uit dat een distributienetbeheerder een producent is, en elektriciteit (en wellicht ook water en gas) een product en dat zodoende de Wet **Productaansprakelijkheid** van toepassing op de distributienetbeheerders in verhouding met netgebruikers/consumenten.

van toepassing op distributienetbeheerders voor elektriciteit geleverd aan consumenten, een objectieve aansprakelijkheid⁷² voorziet. De producent zou zich in een aansluitingscontract niet mogen exonereren van zijn vergoedingsplicht, door een franchise of maximumbedrag in te stellen of door te vereisen dat de fout van de netbeheerder be-
wezen moet worden.

Ook moet uitgeklaard worden wat er bv. gebeurt met de vergoeding van rechtstreekse materiële schade bij niet-langdurige onderbrekingen die volgens het huidige aansluitingsreglement wel voor schadevergoeding in aanmerking kwam (weliswaar met franchise van 250 euro), maar die volgens het voorstel in de consultatienota niet in aanmerking komt voor de ongemakkenvergoeding bij langdurige onderbrekingen? Kunnen regelingen eventueel gecumuleerd worden?

4.5. Overleg en communiceer beter bij werken

Tijdige en degelijke communicatie en overleg bij werken zijn cruciaal, zowel van netbeheerders naar gebruikers als tussen netbeheerders en aannemers.

Hoewel er al heel wat verplichtingen en afspraken gelden over de communicatie naar **verbruikers** bij storingen, onderbrekingen en aansluitingen (bv. jaarlijks verslag van netbeheerders aan de VREG over de kwaliteit van de dienstverlening⁷³, de voorafgaande melding bij geplande werken, de informatietelefoon), zijn er indicaties dat deze **communicatie beter** kan. Concreet vraagt de SERV om gebruikers zo vroeg mogelijk te informeren over werken, en liefst meer dan 5 werkdagen op voorhand⁷⁴. Ook is er nood aan een overzichtelijke rapportage over geplande werken bv. via een online-databank van (verwachte) werken⁷⁵. Verder lijkt het cruciaal om over geplande onderbrekingen te **overleggen** met bepaalde types gebruikers. Overleg met de betrokkenen vóór en tijdens de werken kan namelijk de timing en de modaliteiten van de werken beter afstemmen op de behoeften van gebruikers.

Verder wijst de raad op de noodzaak om de precieze **aansluitingstermijnen** voor gebruikers beter te **bepalen en te communiceren**. Het is vaak moeilijk vast te stellen wat de uiterste aansluitingsdatum was omdat er opschortende voorwaarden kunnen gelden. In ieder geval moet vermeden worden dat door de invoering van de dagvergoeding bij vertragingen de uitvoeringstermijnen in de praktijk langer worden. Zo zouden netbeheerders in hun contracten langere termijnen kunnen bedingen en zouden zij bij een niet-eenvoudige aansluiting kunnen wachten met het overmaken van offertes. De termijn voor aansluiting begint pas te lopen vanaf de offerte (niet vanaf de aanvraag).

⁷² Die objectieve productaansprakelijkheid impliceert dat wie schade lijdt door een gebrekkig product alleen zijn schade, het gebrek en het oorzakelijk verband moet bewijzen (en dus niet de fout). Als elektriciteit (of gas) niet op onschadelijke wijze tot bij de gebruiker gebracht wordt en dus niet de veiligheid brengt die ervan verwacht kan worden, spreekt men van een gebrekkig product. De producent moet dan de volledige schade vergoeden voor lichamelijke schade (ongeacht of het om een consument gaat of niet) en voor materiële schade voor de goederen gebruikt in de privésfeer (die laatste is in het licht van consumentenbeschermingswetgeving wél enkel relevant voor consumenten, dus niet voor professionelen) weliswaar na aftrek van een franchise van 500 euro.

⁷³ Volgens art. 1.2.3. van de Algemene Bepalingen van het Technisch Reglement Distributie Gas, verslag op basis van een rapporteringsmodel opgesteld door de VREG.

⁷⁴ 10 werkdagen (hoogspanning/middendruk) of 5 werkdagen (laagspanning/lage druk)

⁷⁵ bv. <http://www.energytracker.nl/>.

Bovendien kunnen netbeheerders de aansluiting van niet-huishoudelijke afnemers (voorlopig) **weigeren**. De verplichte aansluiting geldt alleen voor huishoudelijke afnemers.

Tot slot is ook communicatie en overleg **naar de aannemers** en tussen aannemers en netbeheerders van belang om beschadiging van de netten te voorkomen. De regeling inzake de atlas van de ondergrond moet daarbij nader bekeken worden. Overleg is ook nodig met het oog op een betere coördinatie met andere werkzaamheden (bv. wegenwerken, andere infrastructurele voorzieningen). De opvolging van deze coördinatie moet beleidsdomeinoverschrijdend georganiseerd worden.

4.6. Communiceer eerlijk over risico's van de energievoorziening

Communicatie over risico's van stroom- en gasonderbrekingen en –storingen kan schade verminderen. Hoe hoger de verwachtingen, hoe groter de schade als er iets mis gaat. Realistische informatie over de risico's van de energievoorziening kan daarentegen realistische verwachtingen over de betrouwbaarheid van de energievoorziening kweken en kan zo private beschermingsmaatregelen stimuleren. Informatieverstrekking en sensibilisering moeten verbruikers dus bewust maken van de risico's van onderbrekingen en storingen in de toekomst, van gevoeliger wordende verbruiken, van afschakelregelingen en de daar geldende prioriteiten en van mogelijkheden om zichzelf tegen onderbrekingen en storingen te beschermen. Storingen in de energievoorziening zouden dan deel moeten gaan uitmaken van de klassieke noodplanning bij (professionele) verbruikers.

Referentielijst

AKKER, I., HOP, P., VAN DER NOLL, R., DE NOOIJ, M., TIEBEN, B. (2009) Waardering van stroomstoringen, Actualisering van de gegevens voor de kwaliteitsregulering. In opdracht van NMa/Energiekamer. SEO Economisch Onderzoek, Amsterdam

Bijvoet, C.C., Nooij, M. de, Koopmans, C.C., Kosten van stroomstoringen. ESB, 88^e jaargang, nr. 4415, pagina 460, 3 oktober 2003.

Bijvoet, e.a. (2003) "Gansch het raderwerk staat stil." De kosten van stroomstoringen

BRUGEL, Reguleringscommissie voor Energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Advies (BRUGEL-advies -20120907 - 148) betreffende het Verslag over de kwaliteit van de prestaties voor gas van de Brusselse distributienetbeheerder – SIBELGA Voor het jaar 2011 Opgesteld op basis van artikel 8 van het technisch reglement voor het beheer van het gasdistributienet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de toegang ertoe

Devogelaer, D., Gusbin, D. (2004) Een kink in de kabel: de kosten van een storing in de stroomvoorziening. Federaal Planbureau.

DEWIT, B. Aansprakelijkheid van netbeheerders en betrouwbaarheid van energielevering. N.T.B.R. 2004, 120-123.

Final report on liability of electricity transmission system operators for supply failure. In the framework of the EC tender TREN/C2/395/2009 on "the liability of electricity transmission system operators for supply failure" Prepared by the law firm Philippe & Partners. Brussels, 26 July 2010.

VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 15 mei 2012 met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van de aardgasdistributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest in 2011. RAPP-2012-2

VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 15 mei 2012 met betrekking tot de kwaliteit van de dienstverlening van de elektriciteitsdistributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest in 2011. RAPP-2012-6.

VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 23 maart 2010. Evaluatie van de aansprakelijkheidsregeling voor schade bij stroom-of gasonderbrekingen of –storingen van de netbeheerders (cijfers 2008). RAPP-2010-1

VREG, Rapport van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt van 24 november houdende de aanbeveling van de VREG met betrekking tot de toegangscontracten die van toepassing zijn in 2003 en de voorgestelde toegangscontracten voor 2004 van de in het Vlaams Gewest gevestigde distributienetbeheerders en aardgasnetbeheerders. MEDE-2003-10.

VREG. Consultatienota Aansprakelijkheid Distributienetbeheerders – Consultatie t.e.m. 17 september 2012. 18/07/2012.